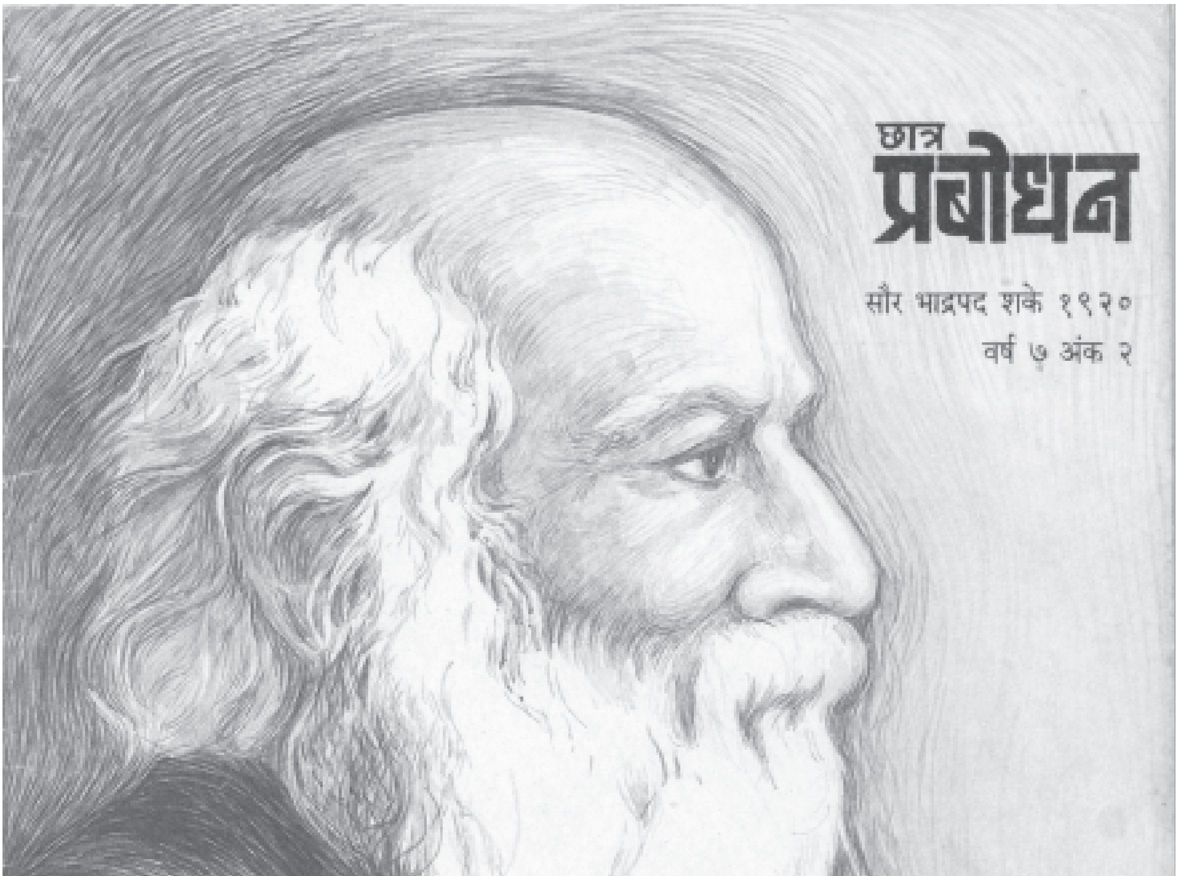

छात्र
प्रबोधन

सौर भाद्रपद शके १९२०
वर्ष ७ अंक २

ज्ञान प्रबोधिनीचे
कुमारांसाठी
अभिनव मासिक!

छात्र प्रबोधन दीपावली विशेषांक १९९८

वितरण व्यवस्था

दिवाळी अंक आपल्या गावातील वितरण केंद्रांवरून १० ऑक्टोबरनंतर घेऊन जावा. अधिक तपशीलासाठी या अंकातील पृष्ठ क्र. २८ पाहावे.

दिवाळीची सुट्टी अधिक आनंदात घालवण्यासाठी आपला अंक आपण वेळेत घेऊन जा!

वैशिष्ट्ये

- अनेक मान्यवरांच्या कथा-कविता, ललित लेख!
- वय वर्ष तीसच्या आतील विशेष कर्तृत्व गाजवलेल्या वेगवेगळ्या क्षेत्रातील युवक-युवतींच्या 'कथा कर्तृत्वाच्या'!
- माहितीपर-कृतिपर अनेक लेख!
- नेहमीप्रमाणेच सोबत आकर्षक भेट!
- सुमारे १७६ पानांचा संग्राह्य अंक.
- **किंमत रु. ४०/-**

- छात्र प्रबोधनचा दिवाळी अंक विकत घेऊन अनेकांना भेट द्या. अनेकांना विकत घेण्यास सुचवा. त्यानिमित्ताने अनेक नवीन मित्र-मैत्रिणींना मासिकाचे सभासद करून घ्या.
- दिवाळी अंकासाठी २० सप्टेंबरपर्यंत जाहिराती मिळवून द्या. पानांचे प्रायोजक व्हा! मासिक आर्थिकदृष्ट्या स्वयंपूर्ण होण्यासाठी तुम्हीही हातभार लावा. दरपत्रक मागच्या अंकात दिले आहे अथवा स्थानिक / मुख्य कार्यालयात उपलब्ध आहे.
- दिवाळी अंक घेऊन जाताना ज्ञान प्रबोधिनीच्या संग्राह्य पुस्तकांची, जुन्या अंकांची, ध्वनिफितींची अवश्य खरेदी करा. यादी शेवटच्या पानावर दिली आहे. ३० सप्टेंबरपूर्वी पोस्टकार्डाने आपण आपली मागणी नोंदवावी. पुस्तके, मासिके, ध्वनिफिती आपल्या गावातील वितरण केंद्रावर पोहोचविल्या जातील.

मुलामुलींसाठी ग्रामीण शिबिर व गिरिभ्रमण

कालावधी : २३ ऑक्टोबर ते ३० ऑक्टोबर ९८

शुल्क : रु. ५००/-
(आर्थिक अडचण असलेल्यांनी संपर्क साधावा.)

वयोगट : ८ वी ते प्रथम वर्ष पदवीपर्यंतचे सदस्य
(मुला-मुलींची स्वतंत्र शिबिरे होतील.)

शिबिराबाबत अधिक तपशील पृष्ठ क्र. २० वर पाहा.

दीपावलीची सुट्टी अनुभव समृद्ध करा!

शुभेच्छापत्रांची निर्मिती व विक्री

गतवर्षाप्रमाणेच यावर्षी आपण शुभेच्छापत्रे करण्यासाठी कच्च्या मालाची पाकिटे तयार करत आहोत. त्यामध्ये ५ शुभेच्छापत्रे तयार होऊ शकतील इतके साहित्य, त्यांची कृती, नक्षीकामाचे नमुने, शुभेच्छापर आकर्षक ओळी, पाकिटे, इ. गोष्टी असतील.

किंमत : रु. १०/- (पोस्टाने रु. १५/-)

५ ऑक्टोबरनंतर स्थानिक कार्यालयांमध्ये उपलब्ध

सुट्टीत नवनिर्मिती अन् विक्रीचा आनंद लुटा!

छात्र प्रबोधन इंग्रजी दिवाळी अंक ९८

किंमत : रु. २५/-

६४ पानांचा, विविध विषयांनी नटलेला, वैशिष्ट्यपूर्ण, दिवाळी अंक!

१० ऑक्टोबरनंतर सर्व केंद्रांवर उपलब्ध!

आपली मागणी ३० सप्टेंबरपूर्वी पोस्टकार्डद्वारा मुख्य केंद्रामध्ये नोंदवा आणि अंकाची निश्चिती करा.

अंतरंग

2 gdmX ... àm. _hÝÐ g{R`m

3 gm_mÝ`mVb Agm_mÝ` ê$n ... H$. Xrnmbr JmJQ

5 H$Wm : H$HHm ... àm. MméVm nam{UH$

7 H${dVm nmZmnmZr:
àmWZm : gm. em^m ~Sd
_m` : {M. Am{Ve gmg

9 Sm i g ^QH$Vr : nM_Tr : H$. H$m_b I mSH$a

11 AmY{ZH$ {hem~Zrg ... gm. H${dVm ^mband

13 ~mY ¿`mdm Ag H$mhr ... XÎmm Ir. Qm i

15 Ag Amh EÌhañQ (^mJ 2) :
àm. à. H$. KmUH$a

18 VmÁ`m KSm_mSr : bmH$g^À`m B{VhmgmVrb
qZÚ {Xdg : Ir. Vfma Rm~a

19 {dfmU : Ir. néfmÎm_ Omer

21 EH$ _{V_V VOmê$n ! ... Sm. d. {X. H$bH$Ua

25 Aä`mgmVrb ñdmdb~Z : AmH$bZ :
^mJ 2 : àm. {ddH$ nmj

28 {Xdm i r AH$ {dVaU ì`dñWm d nÎm

31 NmÌ à~mYZ àíZmdbr

NmÌ à~mYZ

df 7 AH$ 2
gma ^mÐnX
eH$ 1920

Bdbr eë` énVr Ir nVr,
_mV H$ê$ X Ë`mÀ`mdaVr
àJë^VM n I XD$Zr
Z Á`m{VOJVmV

gnmXH$, àH$meH$
_hÝÐ g{R`m

gnmXH$ _S i
_hÝX g{R`m B.E., M.Ed.
ebOm Xe_I M.A. M.Ed.
XËVm Ir. Qm i B.A., B.COM.
{ddH$ nmj M.SC, B.Ed.

_I nð d AmVrb {MÌ
{Jare ghó~Õ

A j aO i Ur
qàQ qbH$, nU

gnH$ nËVm
"NmÌ à~mYZ'
kmZ à~m{YZr
510, gXm{ed nR,
nU - 411030
☎0212-477691,
478095.

nH$meZ {XZmH$
amÎQr` gma 10 ^mÐnX, eH$ 1920
1 gßQ~a 1998

dJUr ^maVmV
dm{fH$: é.125/-Ûdm{fH$: ê$.240/-
Ìdm{fH$: é.350/-AmOrdZ : é.2000/-
^maVm~mha - dm{fH$: $30 Smba

PmS amZ CM CS{dVr nUmVZ nVmH$m, em I mem I mVZ Qm{H$Vr g I gVmf ebmH$m.

gd॥X

{à` à~mYH$ {_Ì_{ÌUtZm,

JUemËgdmMr Ym_Y_ gndZ ghm_mhr narjÀ`m Aä`mgmbm AmVm àma^ Pmbm Agb. à~m{YZrV JUemËgdmMm H$mi _mRmM YmdnirMm, CËgmhmMm AgVm. JUemËgdm_Ü`o ~mha ~è`mM {RH$mUr dSdmH$S ZmMU, YmJSqYJm KmbU, AMH$Q {dMH$Q àH$ma H$aU Mmb AgV. AJ{djn H$ê$Z ZmMUmè`mZm, "Våhr ZmM ZH$m' Ag gmJU gmn nU Cn`mJeÝ` Ag AgV. Ë`mbm H$mhrVar MmJbm n`m` Úmdm bmJVm. `m hVZM à~m{YZrZ 30 dfmndu nÊ`mÀ`m JUemËgdmV _XmZr, OmenU Agm ~aMrZË`mMm JQ {_adUH$s_Ü`o gmXa H$bm. Ë`mdir bmH$mZr Ë`mMr MîQm H$br. "Aem EH$m JQmZ H$m H$R {_adUH$sM {MÌ ~XbUma Amh?' Aer à{V{H$`m ì`ŠV H$br nU ZmC_X Z hmVm gmVË`mZ AmnU hm ZË`àH$ma gmXa H$aV am{hbm. A{YH$ SmbmV, OmemV _b VmgZVmg hm ZË`àH$ma H$ê$ bmJbr. hihi hm ZË`àH$ma nmhÊ`mgmRr bmH$ Img Wm~Z amh bmJb. bm Im bmH$mgmRr Vm AmH$fUmMm {df` ~Zbm. nÊ`mVrb BVa emiZr, gKQZmZrhr Amnmnb JQ V`ma H$ê$Z {_adUH$sV gh^mJr ìhm`bm gédmV H$br. AmO añË`mda {H$_mZ 25-30 JQ Var {eñV~Õ [aVrZ AË`V CËgmhmV, ~aMrZË` d BVahr ZË`àH$ma H$aVmZm {XgVmV.

g_mOmV H$mhr ~Xb KSdm`bm hd AgVrb Va, O MH$sM Amh Ag H$di gmJZ ^mJV Zmhr. MmJb H$m` Amh hhr gmJmd bmJV. V H$ê$Z Xm Idmd bmJV. h Og g_mOm~m~V VgM Amnë`m {_Ì_{ÌUt~m~Vhr bmJ nSV. H$mUrVar MH$sM dmJV AgVm. n[apñWVrer {dgJV, {dÜdgH$ H$ënZm _mSV AgVm. Aemdir EH$X_ Ë`mbm ImSZ H$mTU `m½` hmUma Zmhr. Va Ë`mÀ`mnT A{YH$ MmJbr H$ënZm, MmJbr H$Vr Xm IdZ {Xbr nm{hO. namH$_M H$am`Mm Va emiMr Q~b _mSZ AZ {ISŠ`mÀ`m H$mMm \$mSZhr namH$_ H$aUma H$mhr ~hmÔa {dÚmWu AgVmV. Ë`mÀ`m_Ü` namH$_ H$am`Mr, néfmW Xm I{dÊ`mMr C_u Amh hr MmJbr JmîQ! Vr ì`ŠV H$aÊ`mgmRr A{YH$ {dYm`H$ "2 {XdgmV emiÀ`m AmdmamV 50 IÈ djmamnUmgmRr H$am`M AmhV, gnU emibm AmnUM aJ Úm`Mm Amh qH$dm {d{dY IimMr CÎm_ H$sSmJU H$am`Mr AmhV.' `mgma»`m AmìhmZmË_H$ JmîQr Rdë`m Va Vr {VH$S dib. bJM dib Ag Zmhr nU {ZXmZ A{YH$ MmJbm n`m`, namH$_ JmO{dÊ`mÀ`m OmJm AmnU Xm IdZ Úm`bm hì`mV. AmnU àË`j H$Vrbm àma^ H$am`bm hdm. Aem JmîQt_Ü` AmìhmZ Amh, AmZX Amh, H$mVH$ Amh h bjmV Amb Va AZH$ bmH$ Ë`m _mJmbmhr `Vrb.

Våhr à~mYH$mZr H$di "_r dmBQ JmîQ H$aUma Zmhr' Ag åhUZ `mnT MmbUma Zmhr, Va O MH$sÀ`m _mJmbm bmJb AmhV Ë`mÀ`mVbr eŠVr MmJë`m H$m_mgmRr dmnam`bm Våhr Ë`mZm ^mJ nmS eH$bm nm{hOV. `mgmRr CÎm_ eara`îQr H$_dmdr bmJb. Aä`mgmVhr `e {_idmd bmJb. Ii-dŠVËd `m_Ü`hr ~mOr _mamdr bmJb. MmJbr _Ìrhr H$aVm `mdr bmJb. Ë`mgmRr diM {Z`mOZ MmJb O_dmd bmJb. `mdfu Xgè`mÀ`m {Z{_ÎmmZ Aem 1-2 Var {_ÌmZm, _{ÌUtZm Ë`mÀ`mVbr eŠVr {dYm`H$, MmJë`m H$m_mgmRr dmnam`bm AmnU CÚŠV H$ê$ eH$bm Va Iè`m AWmZ gr_mëbKZ hmBb. Agm H$mhr à`ËZ H$ê$Z Va nmhm. H$m_ AdKS Amh nU AeŠ` _mÌ Zmhr.

_mJÀ`m AH$mVrb gdmX_Ü` åhQë`mà_mU H$mUrH$mUr H$mhr gH$ën H$ê$Z _{hZm^a NmQrer JmîQ H$m hmBZm nU {Xdg^amV H$ë`m{edm` Odbm ZmhrV qH$dm Pmnbm ZmhrV, Ag H$b? Ë`mZr _bm nÌ nmRdm`bm haH$V Zmhr. BVamZr AOZhr àma^ H$amdm.

nTMm AH$ Xrnmdbr {defmH$! _bm IÌr Amh Våhr Ë`mMr AmVaVZ dmQ nmhmV Agmb. ~a` Va... ^Q`mV nÌmÛmam AWdm g_j! V~Vrb {e{~amÀ`m {Z{_ÎmmZ...

gñZh V_Mm,

_hYÐ g{R`m

X: I XemM Smù`mZr ~KZr, AmV qH$H$mù`m EH${Z H$mZmZr, "_Obm Ë`mM H$m`' åhUmZr, ñdñW Ag ~gUma H$m?

"Some are born great and some achieve greatness.", åhUOM H$mhr _mUg OÝ_V:M Ag_mÝ`ËdmM bU bD$Z Ambbr AgVmV; Va H$mhr OU Amnë`m H$VrZ Amnb Ag_mÝ`Ëd {gÕ H$aVmV. H$_dra ^mD$amd nmQrb `mZr Xgè`m àH$mamV Amnb Ag_mÝ`Ëd {gÕ H$b Amh.

^mD$amdmMm OÝ_ Pmbm. 22 gßQ|~a 1887 amOr, H$mëhmna_Yrb H$^mO Jmdr. ^mD$amd OÝ_mZ OZ, A{Ve` gmpÎdH$, gnÝZ, Ym{_H$ nU H$_R Agm n[admamV Ë`mZm bm^bm. bhmZnUmnmgZM V A{Ve` hS hmV. XJm_ñVr H$aU, nmÊ`mV _ZgmŠV S~U, amZm_mi ^QH$U `m JmîQt_Ü` Ë`mZm {ejUmnjm H$ìhmhr OmñV ag hmVm. Varhr V KaÀ`m AmJhm_i BJOr ghmdr åhUO AmÎmmÀ`m Eg.Eg.gr. n`V {eH$b. Ë`mZVa ê$T AWmZ Ë`mMm Am{U {ejUmMm g~Y gnbm nU {ejU jÌmer _mÌ OÝ_mMm G$UmZ~Y O i bm.

Ë`mZVa V OÝ_Jmd gmSZ H$mëhmnabm Amb. nmJSmdñWm Am{U VméÊ` `mÀ`m gr_mafdarb A{Ve` gdXZmj_ d`mV ^mD$amdmZm eh _hmamOmgma»`m ÐîQçmMm H$mhr H$mi _mbmMm ghdmg bm^bm. `mM H$miV Ë`mZr _. \$b `mÀ`m gm{hË`mM dmMZ H$b. JmYrOtMm CJdVm H$mi V nmhmV hmV. Vmb_rV K_Vm K_Vm g_mO H$Rë`m pñWVrV Amh, gJù`mZm EH$mM na ídamZ OÝ mbm

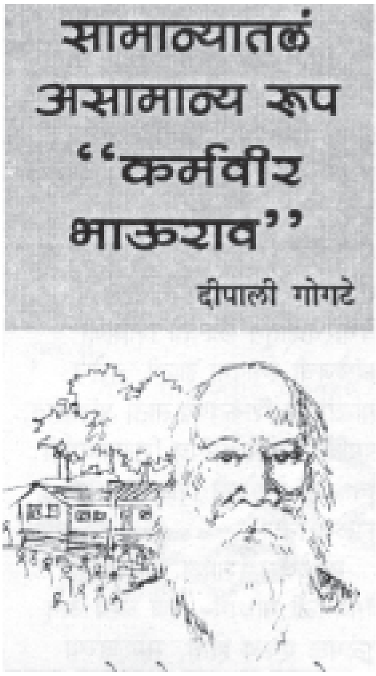

KmVb AgVmZmhr _mUgm-_mUgmV ñní`mñní` ^X H$m _mZbm OmVm? `m JQmbm {ejU, ~mbU, _ŠVnU dmdaU `m _b^V ñdmVÍ`mnmgZ H$m d{MV Rdb OmV? Ag àíZ Ë`mÀ`m _ZmV AmH$mambm `V hmV. emh _hmamO Ë`mÀ`m _ZmVrb {RUJrbm h i dma \$H$a KmbrV hmV. {dMmambm àdÎm H$aV hmV...

Vm H$mi M gJi m ^mamdbbm hmVm; ñdmVÍ`mÀ`m {dMmamZr nU Ë`mMd i r ^maVmV H$mhr _hÎdmMr gm_m{OH$ pñWË`Vahr KSV hmVr. `mhr gJù`mMm n[aUm_ H$RVar H$ i V ZH$ i V ^mD$amdmda hmV hmVm.

H$mëhmna gmSë`mda ^mD$amdmZr {H$bmñH$a H$nZrV Am{U V i Jmdbm H$mM CËnmXH$ AmJë`mH$S H$m_ H$aÊ`mMm à`ËZ H$bm nU {ZOud `ÌmV Ë`mM Z a U eŠ`M ZìhV. XemM ^{dî` KSdUmè`m {nTrMm "AmO' Ë`mZm AñdñW H$aV hmVm. A I a Ë`mÀ`m _ZmVrb `m AñdñWVZ 1909 gmbr XYJmd `W n{hë`m em i À`m ê$nmV OÝ_ KVbm. Ë`mZVa {ej Uàgma hM EH$_d Ë`mÀ`m OJÊ`mM H$maU ~Zb.

hr em i m åhUO ^maVmMr ^mdr n[apñWVr H$er Agmdr `mMm, AmXe hmVr. {OW ñní`mñní` H$mUVmhr _mZd{Z{_V ^X ZìhVm. gd _mUg g_mZ AmhV, `m EH$_d VÎdmda n{hbr em i m C^r am{hbr.

n{hë`m em i M `e b j Ur` hmV. ^mD$amdmZm, gd OmVr Y_mZm EH$Ì KD$Z OmUmar {ej U M i d i An{ j V hmVrM; VgM {VMm AmK hm ^maVmVrb A{VXJ_ I SJmdmVZ dmhU Ë`mZm A{^àV hmV. åhUZM 1919 gmbr "a`V {ej U gñW'Mr ñWmnZm Pmbr. `m gñWZ ~hOZ g_mOmbm H$d i {ej UmZM g_Õ H$b Zmhr Va AmnU H$mhr H$ê$ eH$Vm, hm AmË_{dídmghr {Xbm. `mM Jm_rU gnXZ AmOn`V {H$VrVar j Ì mV g_W ZVËd {Xbb Amh. "I am ^maV I SJmdm_Ü` amhVm, Ë`m_i I SçmH$S Mbm' hm JmYrOtMm gXe V H$VrVZ Xm I dV hmV.

AmgnmgÀ`m I SJmdmVrb _bmZmhr {eH$Ê`mMr gYr {_i mdr `m hVZ gmVmè`mÀ`m {edmOr ~m{SJ hmD$gMm OÝ_ Pmbm. {ej U h H$d i nñVH$s AgU Ë`mZm nQUma ZìhV. XemM CÁÁdb ^{dî` KS{dÊ`mgmRr Ë`mZm g^mfMÝÐ,

_mÂ`m _ZmV ebmH$m, {dœJ^ AmH$memMr, _mÂ`m àkV{Z CX, ^mJraWr àH$memMr.

JmYrOr, gmdaH$a, {Q i H$ `mÀ`mgma I Mm[aí`gnÝZ-Zr{V_mZ-amîQ>à_r `dH$ KS>dm`M hmV. åhUZ dg{VJhmV ImU-{nU-{eHU, HemVhr \$aH$ H$bm OmV ZìhVm. H$VrVZ _bmda g_VM VÎd Rgdb OmV hmV.

Or _b AË`V hmbmIrÀ`m pñWVrVZ Ambr hmVr, Ë`mÀ`mH$S>Z \$s AmH$maU Oar Ë`mZm nQ>V ZìhV Var Ë`mZr Amnb {ejU Xgè`mÀ`m X`da H$ê$ Z`, Ë`mÀ`mV bmMmarMm H$U^ahr ^md `D$ Z` `m~m~V V Xj hmV. `mVZM "H$_dm Am{U {eH$m' hr A{^Zd `mOZm AmH$mambm Ambr. à{VH$b n[apñWVrda {OÔrZ _mV H$aVm `V h _bmÀ`m _Zmda Rg{dÊ`mgmRr ^mD$amdmZr 'Give us waste land we will turn it into a best land' hr KmfUm H$br. _bmÀ`m I_XmZmVZ dg{VJhmMr dmñV C^r am{hbr. EH$ IS>H$m i AmgmS> _m i _bmÀ`m {H$b{~bmQ>mZ Am{U ~habë`m \$bmZr \$bZ Jbm.

OZVM H$m_ h g_mOmVZM C^ am{hb nm{hO `mda Ë`mMm H$Qm j hmVm. nT nT a`V {ejU gñWMm ì`mn OgOgm dmT bmJbm VgVer Am{WH$ MUMU ^mg bmJbr. gaH$mar AZXmZ pñdH$mamd `mH$S> V PH$ bmJb nU Varhr "h[aOZ gdH$ gKmMr' _XV ñdrH$mê$ Z` `mgma»`m AÝ`mæ` AQ>r Ë`mZr H$YrM ñdrH$maë`m ZmhrV.

Am{WH$, amOH$s` ASMUr `V hmË`m... OmV hmË`m... H$m_ nT MmbM hmV. IS>çm_YZ em i mM EH$ gXa Om i {dUb OmV hmV.

_mÜ`{_H$ {ejU gnë`mda nT H$m`? {ejUmMr JmS>r bmJbë`m _bmM, "nT ehamV OmD$Z {ejU KVm `Bb H$s Zmhr?' Aem H$m i OrZ ^abb Mha ^mD$amdmZm ~KdU AeŠ`M hmV. `mM {dMmaMH$mVZ N Ì nVr {edmOr H$mbOMr ñWmnZm Pmbr. VgM em i m_Ü` {eH$dÊ`mgmRr à{e{ jV, g_{nV, Mm[aí`gnÝZ {ej H$dJhr hdm, `m àaUVZ {ej H$mgmRrM H$mbO {ZKmb.

H$mbOg, em i m, ~mbdmS>çm... dJdJ i r _mÜ`_- nU Ü`` AZ V i _ i EH$M hmVr, g_mOmÀ`m àË`H$ Wamn`V {ejUmMm AmK Ý`m`Mm. g»`mË_H$Ñîîçm gñWMm {dñVma dmTV hmVm. VgM JUmË_H$ ÑîQ>rZhr Amb I dadaM OmV hmVm. {d{dY j Ìm_Ü` ^mD$amdmM {dÚmWu M_H$V hmV.

^mD$amdmÀ`m H$m`mMm R i H$ {def Agm H$s, gñWm ñWmnZ Ë`mZr H$m`mbm {MaVZËd àmßV H$ê$Z {XbM nU gñWgmRr AmOÝ_, {dZmdVZ, g_{nV dÎmrZ H$m_ H$aUmè`m AmOrd gXñ`mM _S> i {Z_mU H$ê$Z H$m`mbm A_aËdhr àmßV H$ê$Z {Xb.

^mD$amdmM H$m` A{YH$ ~maH$mBZ Aä`mgÊ`mgmRr Amnë`mbm VËH$mbrZ {ejU j ÌmVrb {dMmadVmÀ`m H$m`mH$S>hr ÑîQ>r j n QmH$mdm bmJb. Ë`mM H$m i mV _hfu H$ì`mZr H$_m[aH$m, {dYdm `mÀ`mgmRr {ejUgñWm H$mTbr, AmJaH$a-{Q i H$mZr amîQ>r` {ejU XÊ`mÀ`m hVZ "S>ŠH$Z EÁ`H$eZ gmgm`Q>r'Mr ñWmnZm H$br. _hmË_m \$ë`mZr nÊ`mV n{hbr _btgmRr em i m H$mTbr.

AmJaH$a, {Mn i UH$a, JmYrOr, Am~SH$a Aem gdmZrM {ejU hr H$m i mMr JaO Amh h _mÝ` H$b hmV nU g_mOmÕmamgmRr em i m h Ë`mZr EH$ _mÜ`_ _mZb.

^mD$amdmM dJ i nU h H$s Ë`mZr hM _mÜ`_ {ZdS>b Am{U hr JJm IS>mnmS>r ZD$Z nmMdm`Mr EdTm EH$M Ü`mg KVbm.

Ë`mÀ`mH$S> Am~SH$amMr à I a àkm ZìhVr. AmJaH$amMr VOñdr b IUr ZìhVr. _hmË_m \$bgma Im H$mUVmhr H$m{VHmaH {dMma ZìhVm. {Q i H$mMr gd j ÌmV _ŠVnU {dhaUmar à{V^m ZìhVr nU h gd ^ê$Z H$mTÊ`mgmRr CÀM _hÎdmH$m j m, V i _ i Am{U AmXemÀ`m àH$memV {ZîRZ dmQ>Mmb H$aÊ`mMr dÎmr _mÌ nana hmVr. V Iè`m AWmZ "H$_dra' hmV. g_mÝ`ËdmÀ`m gd _`mXm, ~YZ AgZhr Ë`mZr Ag_mÝ`ËdmM XeZ KS>db. edQ>r g_mO H$d i H$m{VH$mar {dMmamZr nT OmV Zmhr, Va Vm {dMma Oìhm g_mOmVë`m edQ>À`m ì`ŠVrn`V nmMZ, H${Vê$n hmVm Vìhm H$mVr KS>V. åhUZM `m H$_dramM H$m` AVbZr` RaV.

✸✸

H$. Xrnmbr JmJQ> `dVr {d^mJ, kmZ à~m{YZr, nU 30

कैकेको! केकेको

प्रा. चारुता पुराणिक

\$ma \$ma dfmnduMr JmîQ. EH$m PmnSrV {VKr ~{hUr amhmV hmË`m. J[a~r_i eOmaÀ`m eVmV, ZmJaUr d {nH$ H$mTm`À`m hJm_mV Ë`m _Oar H$arV. EH$Xm XmKr OUr H$mnUrÀ`m dir YmÝ` Jm i m H$arV AgVmZm, ^mVmÀ`m eVmV X~H$Z ~gbm EH$ NmQm n j r Ë`mZm {Xgbm. Ë`m XmKr nú`mÀ`m Od i Jë`m, Var Vm CSmbm Zmhr. CbQ XmKtH$S BVŠ`m ì`mH$ i nU nmh bmJbm H$s, Ë`mZr MQH$Z CMbb Am{U Kar AmUb. MÊ`m KmVbbm, qMÜ`mMm EH$ bhmZgm qnOam Ë`mÀ`mgmRr {dUbm Am{U n j r AmZXmZ Ë`m qnOè`mV OmD$Z ~gbm.

nú`m_i , {VKtZm PmnSr gmSZ eVmV OmD$M Z` Ag dmQm`M. gÜ`mH$m i r H$Yr EH$Xm Kar `Vm Ag ìhm`M! H$maU hm n j r Kar Ë`mMr dmQ nmhmV ~g. EH$m ~mObm SmH$ H$ê$Z Vm {VKtM ñdmJV H$am`Mm. `m ~{hUr Ë`mbm "HHH$m' åhUmÀ`m H$maU Vm VgmM AmdmO H$am`Mm "H$HHm! HHH$m!!'

{VKtZm BVH$ H$_r I m`bm {_i m`M H$s, ~è`mMXm Ë`m CnmerM AgV. Ë`m_i H$H$H$mbm YmÝ` qH$dm \$i XU _íH$sb hmB. EH$Xm AMmZH$ Vm n j r ~mb bmJbm Vìhm {VKtZm I n AmíM` dmQb. Ë`mM Ë`mÀ`m PmnSrV AgU OmUd bmJb. Vm åhUmbm, ""Våhr _bm QmnbrV Rdm, _r ì`dñWm H$arZ!'' àW_ H$UmMm {dídmgM ~gZm Vm ~mbVm` `mda.

""Våhr H$mhr EH$bV H$m J?'' _mRrZ ~mH$sÀ`m XmKtZm {dMmab. Vm nÝhm åhUmbm, ""_bm QmnbrV Rdm, _r ì`dñWm H$arZ.'' YmH$Qr ~hrU er i dmOdV åhUmbr, ""hm, _r EH$bm AmdmO! nU Ë`mÀ`m `m ~mbÊ`mbm H$mhr AW Agb, Ag dmQV H$m Våhmbm?''

""AWmV! _bm VgM åhUm`M Amh. Våhr _bm QmnbrV Rdm. _r ì`dñWm H$arZ' H$HHm åhUmbm.

edQr HHH$mÀ`m åhUÊ`mZgma {VKtZr Ë`mbm EH$m QmnbrV Rdb nU VmgZVmg dmQ ~KZhr H$mhrM KSb Zmhr. _J {VKr Ë`mM gmY OdU Odë`m, WmSr {eV H$H$H$mÀ`m QmnbrV QmH$br. edQr X_Z ^mJZ MQ`m ngê$Z Ë`m Pmnë`m.

Xgè`m {Xder gH$m i r YmdVM {VKr QmnbrOd i Jë`m Am{U nmhmVmhV Vm H$m`... Am@ hm@! {eObbm VmOm ^mV Am{U _mg `mZr ^abbr Qmnbr!! {VKtZm EdT I m`bm Am{U nmhm`bm H$YrM {_i mb Zìh V. Ë`m nmQ^a Odë`m, Varhr ^mV {eëbH$ amhbmM.

HHH$m nU AmZXr {XgV hmVm nU Xnman`V Vm H$mhrM ~mbbm Zmhr. ZVa Ë`mZ ~{hUtZm gm{JVb ""_bm QmnbrV Rdm, _r ì`dñWm H$arZ.''

AmVm _mÌ {VKtZr bJMM Ë`mbm QmnbrV Rdb.

HHH$m~Ôb Ë`mMr nŠH$s I mÌr Pmbr hmVr. Xga {Xder nÝhm _mg d ^mVmZ Qmnbr H$mRmH$mR ^abr hmVr. AmVm Ë`mZm Amdí`H$Vnj mhr I n AÝZ {_i bmJb. V Rdm`bm PmnSrV OmJm naZm.

AgM amO KS bmJb. edQr Z {eOdbbm VmX i XÊ`mg Ë`mZr HHH$mbm gm{JVb, åhUO VmX i gmR{dVm `Bb d MmJbm ^mV dm`mhr OmUma Zmhr. HHH$mZ _mZ Smbmdbr ! Xga {Xder Z {eObbm {TJ^a VmX i {_i bm. Ë`mZr Vm VmX i , Qmnë`m d H$U½`m_Ü` gmR{dbm. OdTm hdm VdTmM ^mV Ë`m H$arV. VmX i hr nîH$ i {eëbH$ amhmV Ag.

Ë`mÀ`m PmnSrV `Umè`m _S i tZm AmíM` dmQ bmJb. `m {VKr Jar~ hmË`m nU AmVm Ë`mÀ`mH$S nagm {eëbH$ amhrb EdTm ^ana VmX i hmVm. Jmd^a hr ~mV_r nagbr Am{U {VKtMm HmHm

PO KVm gH$Qmer AY nmQr dm Cnmer, bm^Vm gVmf Ordm VmM hmB _mJXeu

amhmV Agbë`m eOmaÀ`m Jmdmn`V VmX i mMr JmîQ nmhmMbr. {VKr ~{hUtZm AmB-dSrb ZìhV, nU BVH$ {Xdg H$mH$mZr Ë`mMr dmñVnñV H$br ZìhVr, Zm Ë`mZm H$Yr _XV H$br hmVr. AmVm Oìhm Ë`mÀ`m VmX imÀ`m gmRçm{df`r Ë`mZ EH$b, Vìhm _mì _Zmer H$mhr Ra{dV KmB-KmBV Vm Ë`mÀ`mH$S Ambm.

""_bm Våhmbm Zh_r ^Qmdg dmQm`M, V_Mr MmH$er H$amdrer dmQm`Mr nU _r I n H$m_mV hmVm. eVmVrb H$m_ Am{U _b ~m i `mVM _mPm gJ i m d i OmVm.'' PmnSr {Za I Z H$mH$m ~mb bmJbm. Mhè`mda ImQ AmíM` Xm I dV åhUmbm, ""_mÂ`m bmSŠ`m nVUtZm V_À`mH$S EdTm VmX i H$gm H$m` gmRbm? V_M Zer~ OmaH$g Amh h! H$Xm{MV eOmè`mZr V_À`mgmRr EdTm gmRm H$bm Agb. V_M Våhr Va ZŠH$sM h H$_mdb ZgUma!!'' H$mH$mÀ`m `m ~mbÊ`mda YmH$Qr CËgmhmV gmJ bmJbr, ""Ahm Zmhr hm HmHm, Amåhmbm H$Yr nmQ^a Im`bm {_i mbM ZìhV, Våhmbm RmD$H$M Amh nU _mÂ`m ~{hUtZm {_i mbbm Am_Mm n j r HHH$m Amåhmbm gd VmX i XVm...'' ""N! h AJXr AeŠ`!'' nú`mda ZOa RdrV HmHm CXJmabm. Ë`m {VKt~Ôb dmQUmè`m hì`m_i Ë`mbm hg gÕm `BZm. `m _btZm Amdí`H$Vn j m OmñVM VmX i {_i Vm` Am{U Vm Ë`mÀ`m H$Q~mbm nag ImD$ Kmb eH$V Zmhr, `m {dMmamZ Vm AñdñW Pmbm. n j r

VmX i XVm h EH$ë`mda Ë`mÀ`m _ZmV hmd {Z_mU Pmbr Am{U Sm i dJù`mM {dMmamZ M_H$ bmJb.

""V_À`m åhmVmè`m HmHmbm hm n j r Våhr H$mhr {Xdg XD$ eH$mb? AJXr WmS {Xdg, _mÂ`m Qmnë`m, nmVr VmX imZ ^an`V \$ŠV!'' HmHmZ _ZmVbr JmîQ gm{JVbr.

bJM HHH$mZ H$H$íe AmdmO H$bm OU H$mhr Ë`mbm OmÊ`mMr BÀNm Zgë`mM Vm gmJV hmVm. XmKr _mRçm ~{hUr gmeH$VZ EH$_H$sH$S nmh bmJë`m. nU HmHm Amnb KmS Xm_QV åhUmbm, ""_mÂ`m gmZë`mZm, V_À`m Jar~ HmHmbm Zmhr åhU ZH$m.''

edQr ZmBbmOmZ HHH$mbm Ë`mZr H$mH$mÀ`m hdmbr H$b nU VdTçmV _mRr ~hrU HHH$mnmer H$O~Obr, ""Ë`mbm MmJbm VmX i XD$M ZH$m H$H$H$m! Vm H$Yr Am_À`mer MmJbm dmJbm Zmhr. Amåhr Cnmer am{hbm Var b j {Xb Zmhr.''

HHH$mZ Ë`mM VOñdr _ñVH$ hb{db. H$mH$m Ë`mbm Amnë`m Jmdmbm KD$Z Jbm.

~aM {Xdg Pmb. HmHm Amnë`m H$H$H$mbm naV XBb, åhUZ _br dmQ ~KV am{hë`m nU HmHmM `Ê`mM {MÝh {XgZm. Ë`mMm VmX i mMm gmR H$_r hmD$ bmJbm nU Ë`mn j m {VKtZm HHH$m{edm` H$a_Zm. Vm H$Yr naV `Vm, Ag Ë`mZm Pmb hmV. ~{hUtZr qnOam ñdÀN H$bm. Ë`mÀ`mgmRr MmJbm VmX i Am{U _mg ~mObm H$mTZ Rdb Am{U H$mH$mH$SZ H$H$H$mbm AmUÊ`mg {VKr {ZKmë`m.

HmHmÀ`m Kar Ë`m nmhmMë`m nU Ë`mMm n j r H$RM {XgZm. Vìhm Ë`mÀ`mdaM JaJaV HmHm åhUmbm, ""Zmhr Amh Vm BW!''

""H$m`? H$mH$m, H$R Jbm Am_Mm n j r? H$m` H$b Våhr Ë`mM?'' {VKr {dMmê$ bmJë`m.

""Imëbm _r Ë`mbm !'' HmHm {MSZ AmaSbm.

""Zmhr, Zmhr ! Våhr Am_À`m H$H$H$mbm ImU eŠ` Zmhr. H$m H$bV Ag Våhr?''

""Ë`m {^H$maSçm nú`mZ _bm H$YrM VmX i {Xb ZmhrV. amO Ë`mbm VmX i XÊ`m~Ôb _r gmJm`Mm nU EH$ H$U Ë`mZ _bm {Xbm Zmhr ! åhUZ _r Ë`mbm Rma _mab. Vm Zmhrgm Pmë`mMr ImÌr H$aÊ`mgmRr _r Ë`mbm Imëb !''

HmHmM h ~mbU EH$Z {VKr aS bmJë`m. X:I H$ê$ bmJë`m. ""Amnbm HHH$m naV H$YrM Zmhr {_i Uma AmVm...'' Ag åhUV ì`mH$i Pmë`m.

""Våhmbm Vm naV hdm Agb Va emYm Ë`mMr hmS !'' H$mH$m H$anU ~mbbm. _XmZmV Ë`m NmQçm

H$mQar AYmamÀ`m Om i rV H$mU J aSV, {nbmÀ`m AmRdUrZ _Z qM~ hmV.

nú`mMr hmS emYUmè`m Ë`mÀ`mH$S nmhZ Vm OmaOmamV hgV hmVm.

HHH$mMr NmQr ZmOH$ hmS EH$Ì Jm i m H$ê$Z Ë`mZr Vr EH$m H$mnSmV JSm i br. A{Ve` CXmgnU Ë`m JmdmH$S naVë`m. HHH$m H$m`_Mm Xamdbm åhUZ Ë`m aSV hmË`m. PmnSrV Amë`mda Ë`mZr Vr hmS KamOd i À`m _D$ _mVrV nabr.

nÝhm AmVm J[a~r `Uma, VmX i _mg gnUma Am{U eOmaÀ`m eVH$è`mÀ`m _XVrda Adb~Z amhmd bmJUma h Va I aM; nU gdmV dmBQ Jmî Q åhUO, VOñdr SmŠ`mMm, JmS {Md{Md H$aUmam H$H$H$m Amnë`mnmer Zmhr, Ag H$mhr EH$_H$ser ~mbV, aSV {VKr Pmnr Jë`m.

Xga {Xder, g` Oam da Ambm Vìhm Ë`m CRë`m Am{U H$H$H$mbm nabë`m OmJOd i \$b dmhÊ`mgmRr Jë`m, Va H$m` AmíM`! {VWM W~H$ë`m... Sm i {dñ\$mab... "AJ~mB! h H$m`' Ag CXJma EH$sÀ`m VmSZ {ZKmb. ~mH$sÀ`m XmKtMm Va "Am' M Pmbm. H$maU Ë`m OmJda EH$ X I U, gXa PmS Amb hmV. M_H$Umè`m {gëH$Mr nmZ Ë`m PmSmbm hmVr! MH$mH$Umè`m H$U\$bmZr PmS ~hab hmV Am{U {hè`m-_mË`mÀ`m {nZmhr Ë`mda hmË`m. {H$U{H$U AmdmO H$aUmar CËH$îQ \$i Ë`m PmSmda SbV hmVr. h PmS nmhZ {VKr AmZXZ Jë`m. Amnb _mUg ^Qmd, Vg Ë`mZm dmQb. nmZ, \$i , \$b {OVH$s VmSmdr, {VVH$s nÝhm ~hê$Z `V. éUPU... éUPU Agm _Ya AmdmO Ë`mVZ `B. {VKrOUr Ë`mbm "AX^V d j ' åhUV. nU Ë`mZm nŠH$ RmD$H$ hmV, hm Amnbm bmSH$m H$H$H$mM Amh. Amnë`mbm Vm {XgV Zgbm Var Vm AOZhr Amnë`mbm _XV H$aVm`. Vm HHH$mM Amh! H$HHm! H$@H$@H$m!!

(BSmZ{e`Z H$WMm AZdmX)

✸✸

àm. MméVm nam{UH$ _m{UH$~mJ, qghJS amS, EZ. {~pëSJ, ãbmH$ 11, nU

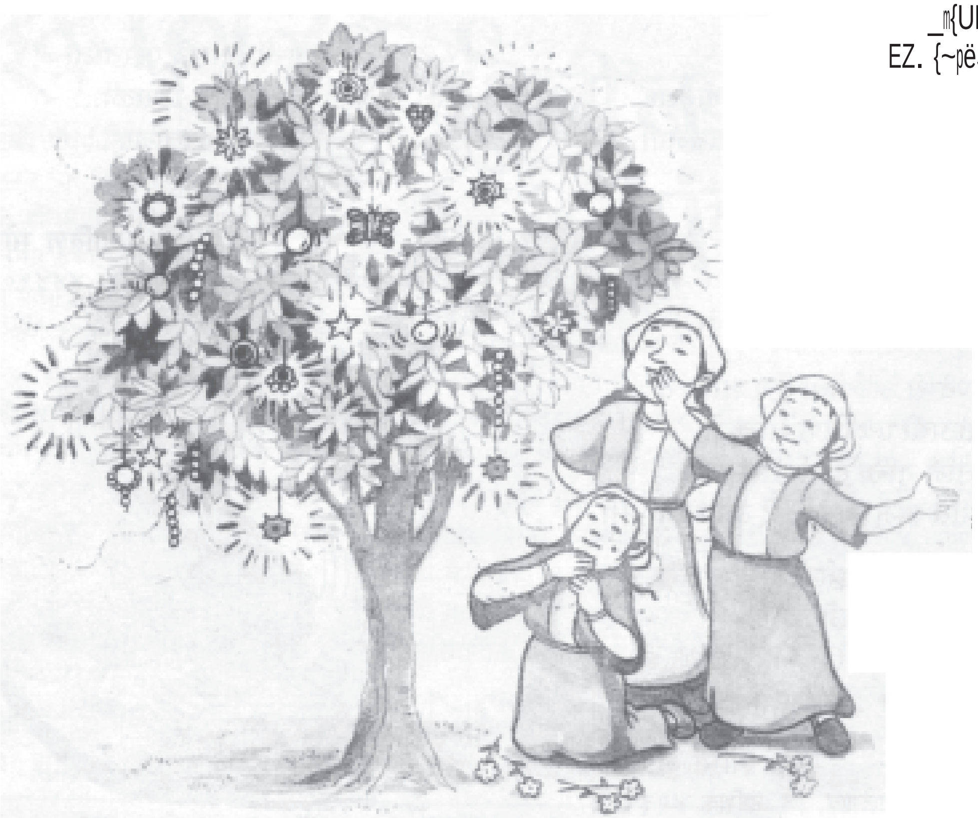

H$mdù`m CÝhmVrb nmZ Vm~g H$md i r {Xgbr, H$mdù`m VmÝhë`mg_ Vr \$mXrV {ZamJg hgbr.

कविता पानोपानी

॥ प्रार्थना ॥

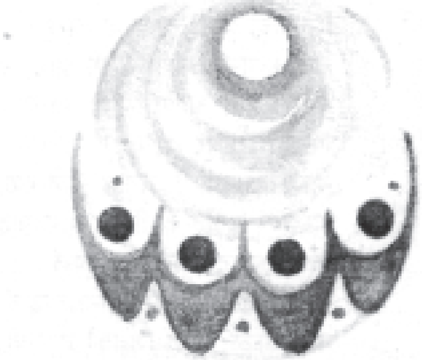

~ag X H$nm VPrM \$bdr OrdZm
gËgJ{V AZ gÝ_{V X X`mKZm¡&&

{V{_amVZ _mJ Xmdr VOm{ZYr V
_mVÀ`m dËgbVMmM CX{Y V
_Zm_Zr OmJ{d V ~Y^mdZm
gËgJ{V AZ gÝ_{V X X`mKZm¡&&1¡&&

C I S>Ê`mg AÝ`m`m VM epŠV X
H$Vì`mR>m`r EH${ZîR> ^pŠV X
bm^mV{Z _pŠV X n{VV nmdZm
gËgJ{V AZ gÝ_{V X X`mKZm¡&&2¡&&

Y_^X ì`W gd bH$a VPr
g I emVr X, ZH$m àbm^Z XOr
à_ Ë`mJ gdMr XB àaUm
gËgJ{V AZ gÝ_{V X X`mKZm¡&&3¡&&

gm. em^m A. ~Sd
gQmUm amS, _mbJmd, {O. Zm{eH$ 423203.

माय

_m`!
Am`î`^a V Am_À`mgmR>r
OrdZmer gKf H$arV Ambr...
{Xg^a eVmV H$m_ H$ê$Z
Amåhmbm XmUm ^a{dV Jbr...

XmamdaÀ`m àmUr-_mÌmda
_m`Z hmV {\$adrV Jbr...
Amåhmbmhr gXm V
à_mZ H$adm i rV Jbr...

añË`mdaÀ`m ^H$ë`mbm
ñdV:Mr V ^mH$ar {Xbr...
ñdV: Cnmer amhZ
nmÊ`mda {Xdg H$mT>rV Jbr...

Xgè`mMr Amgd ngVmZm
_bm V Zh_rM {Xgbr...
Vbm dXZm AgVmZmhr
V _mÌ JmS> hgbr...

{M. Am{Ve gmg
"{edH$nm' H$mZ{edUr, {O. AH$mbm 444102

H${dVZ H$m` {Xb? H${dVZ àmU {Xb, WH$bë`m ídmgmZm OJÊ`mM ^mZ {Xb.

डोळस भटकंती

रम्य ही स्वर्गाहुनी नगरी... पंचमढी

कु. कोमल खांडेकर

`m CÝhmù`mÀ`m gÅrV Amåhr ^maVmÀ`m _Ü`^_rMr åhUOM _Ü`àXeMr ~mam {XdgmMr ghb H$mTbr hmVr. Amåhr ghm OU hmVm. _Ôm_M AmYr ^mnm i, I Oamhm, ^SmKmQ d edQr nM_Tr Agm ~V hmVm. H$maU {VH$S CÝhm i m \$ma, åhUZ AJmXa BVa gd Jmd nmhZ nM_Trbm - WS hdÀ`m {RH$mUr VrZ Mma {Xdg amhZ àdmgmMm erU Kmbdm`Mm, Ag Radb hmV. {nn[a` ñQeZda CVê$Z nT 55 {H$._r. Mm OrnMm àdmg H$ê$Z Amåhr nM_Trbm nmhmMbm. Am_À`m amhÊ`mÀ`m {RH$mUmhZ ^mdVmbM CM SmJa, JX Y~Y~m! nmTa e^, ñdÀN, eÕ, {Z_i Am{U n{dÌ nmUr KD$Z, XJSmda AmX i V {H$Vr dJmZ I mbr `V hmVm Vm! Amåhr Ë`m Y~Yã`mV _ZgmŠV {^Obm, I i bm, JmUr åhQbr, AKm i r H$ë`m. X_ë`mda b j mV Amb H$s naV daVr MTm`M`. {MH$mQrZ daVr Amb m Am{U EH$ dJ i mM AZ^d KVë`mMm AmZX gJù`mZm Pmbm. _mP Va h n{hbM QqH$J hmV.

Xnmar Amåhr "JßV _hmXd' `m VrW j Ìmbm Jbm. SmJamVë`m EH$m {~H$Q, qMMmù`m H$nmarV ñd`^ _hmXdmÀ`m `m qnSrM XeZ \$ŠV nÊ`dmZ bmH$mZmM hmV, Aer Am»`m{`H$m Amh. AWmVM Amåhm gdmZmM XeZ {_i mb. h EdT XJ_,

??? फॉल - बारमाही धबधबा

{hadr PmSr, Ag {dhJ_ Ñî` {XgV hmV. V ~KVmM, àdmgmMm erU H$RM n i Z Jbm.

Xgè`m {Xder nhmQ Amåhr "~r \$mb' hm ~ma_mhr Y~Y~m nmhm`bm ~mha nSbm. Amåhr AmKm i hr {VWM H$aUma hmVm. {VWn`V nmMÊ`mgmRr XmZ-ASrM {H$bm_rQa I mbr CVaV `md bmJV. Vmhr añVm nŠH$m Zmhr; Va _Ü`M NmQ _mR XJS, PmS-PSn, Pè`mM nmUr, _Ü`M MTCVma Agm Vm añVm. Amåhr I mbr CVabm Am{U I aM {H$Vr {dem b hmVm Vm H$nmarV bnbb XdñWmZ emYZ Var H$Ur d H$g H$mTb? h EH$ H$mSM Amh. VWZ H$mhr AVamda ~Sm _hmXd h JhVrb _{Xa Amh. `W eH$amÀ`m ñd`^ qnSrda SmJamVZ EH$ gVVYma ~mam _{hZ nSV AgV. {ZgJmVrb AmíM` d XdmMr {H$_`m, XmÝhrMr àMrVr _bm `m Ñí`mdê$Z Amb. h `m n[agamVrb EH$ à{gÕ VrW j Ì Amh.

ZVa Amåhr nM_TrÀ`m derdaM JmdmnmgZ g_ma 4 {H$._r. AVamda Agbë`m OQmeH$a `m VrW j Ìmbm Jbm. V _{Xa g_ma 350 \$Q I mb JhV Amh. JhV EH$ ñd`^ _hmXdmMr qnS Am{U `mbm YêZ efZmJhr Amh. JhV NmQg H$S AgZ Jhm Jma Am{U emV Amh.

gÜ`mH$m i r YnJSmda g`mñV

aå`, _Zmha gm`H$m i r, ^mZ {dgê$Zr OmV, {ZgJmVbr Anma bUr H$Yr dMZr KV.

nmhÊ`mgmRr Jbm. YnJSmÀ`m WQ _mÏ`mn`V Orn OmD$ eH$V. YnJSmMm X I mdm I am I aM AdUZr` hmVm. gnU nM_Tr Am{U Ë`m ^mdVmbM SmJa, Xè`m VW ñnîQ {XgV hmË`m. gdH$mhr {hadJma {XgV hmV. CÝhm i m AgZhr {hadJma! gJ i rH$S PmSM PmS. Ë`mV _Ü` bnbë`m PmnSçm, Q_Xma ~Jb, gJ i H$g ^mVH$brVë`m I i mgma I Bdbg! Amåhr Jbm VÌhm AmH$me TJm i hmV. Amåhmbm dmQb g` H$mhr {XgUmaM Zmhr. TJmÀ`m AmSmemZ h i M SmJam_mJ bnUma. {Zame hmD$Z {ZKUma, BVŠ`mV AmH$memVZ nÏdrH$S àH$me{H$aU Amb. TJmÀ`m I mbr AmH$me bmbbmb hmD$ bmJb. h i h i Vm AmJrMm bmb~X Jm i m TJmÀ`m I mbr `D$ bmJbm. {H$Vr VOñdr {XgV hmVm Vm! gJ i rH$S Ë`mM gmZar {H$aU ngab. Amåhr gdmZr g`Xdmbm Z_ñH$ma H$bm. nmhVm nmhVm Vm SmJam_mJ JSn Pmbm. AmH$memV CY i bbm Jbmb hQbm. g`mñV Pmbm. {Xdg _md i bm.

Xgam {Xdg COmSbm. Amåhr gH$m i r aOV ànmV d Aßgam {dhma nmhm`bm {ZKmbm. VW OmñV AmV Orn OmD$ eH$V Zmhr. g_ma 4 {H$. _r. Mmbmd bmJV nU nm`dmQ Aer H$mhr {ZgJaå` Amh H$s WH$dm OmUdVM Zmhr. NmQ _mR I SH$, {hadrJma PmS-PSn, I i m i V Pa, bmb _mVrÀ`m QH$Sçm Aer Vr nm`dmQ Amh. Ë`m dmQdaM nmMmbr H$S d nmM hOma dfmndUMr I SH$-

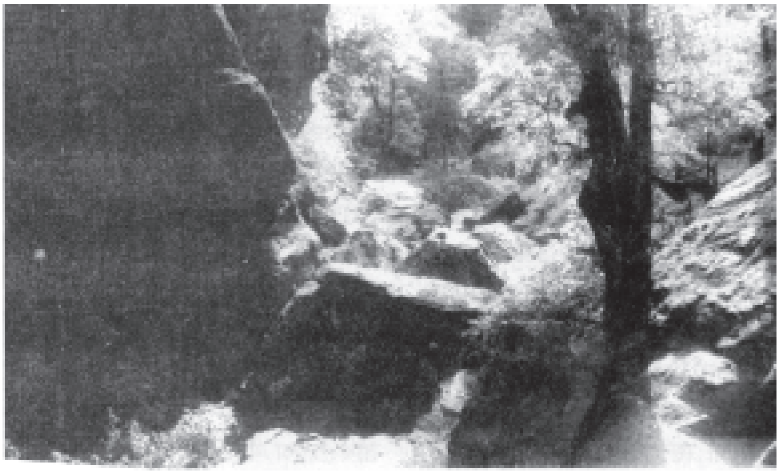

OQmeH$ambm OmUmar XJ_ KmQ

{MÌ AmhV. Ë`m {MÌmVrb ñÌr-néfmÀ`m ~am~arZ YZî`~mU MmbdVmZm nmhZ Amnë`m gñH$VrMm A{^_mZ dmQVm. Aßgam{dhamM Ñí` Zmdmà_mUM {dbm^Zr` hmV. VWrb H$SmV EH$Var S~H$s _maÊ`mMm _mh Qm i eH$Umam {da i mM.

bJMM nT aOV ànmV {XgVm. Y~Y~m åhUO Amnë`m Smù`mg_ma C^ amhV V H$Sçmdê$Z dJmZ dmhV `Uma nmTa e^ nmUr naV Vm aOV ànmV MŠH$ BÐYZî`mM gmV aJM CY i V ~^mZnU I mbr H$mg i V hmVm. OU Ë`mÀ`m OmemZM Ë`mbm h gmV aJ àmßV Pmb hmV.

naVrÀ`m dmQda, Á`m nmM Jhm_i `m {JarZJarbm nM_Tr-nM_Tr h Zmd àmßV Pmb Amh. Aem SmJamVrb nmSd Jhm nm{hë`m. `m Jhm bÊ`mÀ`m nÕVrÀ`m AgZ Ë`m ~mÕH$mbrZ Agmì`mV Ag åhUVmV.

nM_Tr g_Ðgm{QrnmgZ gmYmaU 4000 \$Q CMrda AgZ {VÀ`m {JarH$XmV gdÌ nmÊ`mM Ñî`mÑî` Pa gd G$VV dmhV AgVmV. _mR_mRçm Ki r, Xè`m, H$nmar, Jhm, ~bmJ H$S Am{U g i H$ `mZr hm àXe ì`mnbbm Amh. gdÌ àmUr {PanV Agë`mZ VW AË`V KZXmQ OJb Amh. Ë`m dZmV gmJ, gmb, {haSm, ~hSm, Am~m, ~m^i , dS, qZ~, I a B. PmS Va dmK, {MÎmm, haU, _mH$S, Jdm, Añdb, AOJa Aer qhñÌ ídmnXhr AmT i VmV.

naV `VmZm _ZmV Amb nM_Tr hr EH$ {haì`mJma {ZgJmMm, aJr~aJr \$bmÀ`m Z j rMm, ZmOH$ aer_ emb Zgbbr Am{U VrW j ÌmM d Pè`mM AbH$ma KmVbbr A{Ve` bmdÊ`dVr ñÌr Amh, Or I am I aM ^maVmM ^fU Amh.

H$. H$m_b I mSH$a
1172, am_H$îU {Zdmg, I U^mJ,
gmJbr 416416

M_H${V {haì`m _I _mbrda, ~mbadrMr {H$aU gXa, X I {Z em^m Vr MVmha, aJ{Z Jb A{ I b MamMa.

सौ. कविता भालेराव

AË`V AmH$fH$ nÕVrZ _mSbë`m `m XH$mZmbm ^Q {Xë`mZVa AJXr ghOVZ H$Rë`mhr dñVbm Våhr hmV bmdZ ~Km, dmQb Va Vr {dH$V KÊ`mgmRr XH$mZXmamZ {Xbë`m ~mñH$Q_Ü` QmH$m. XH$mZmVZ BH$SZ {VH$S {Za{Zamù`m, ZdZdrZ dñV ~KV _OV {\$am. _Zmgma I r I aXr Pmbr H$s, XH$mZmÀ`m Xmamnmer Agbë`m H$mD$Qada Amnbr ~mñH$Q Úm. I aXr H$bë`m dñVMr `mXr Am{U XH$mZXmambm Úmd`mM EH$U ng ømMr gJUH$mda V`ma Pmbbr NmQrer {MÇr AJXr XmZ-nmM {_{ZQmVM {_i dm. ng Úm Am{U PQnQ, _ZmOmJË`m nma I Z H$bë`m I aXrMm AmZX {_i dm.

darb Ñí` Amh gna emnr qH$dm gna _mH$QM! Våhr gÕm H$mhr d i m _mRçm hmgZ Aem `m gna emnrV OmD$Z I aXrMm AmZX {_i{dbm Agb. Aem àH$maMr XH$mZ hëbr Amnë`m XemVhr _mR_mRçm eham_Ü` {Xg bmJbr AmhV. EH$mM XH$mZmV {H$amUm _mb, gmX`àgmYZ, XY, bmUr, ^QdñV Am{U ñQeZar Ag g~H$N {_i Ê`mM _mR AmHfH {RH$mU åhUO gna _mH$Q!

øm gna emnrMr I m{g`V åhUO {VWë`m KVbë`m gm_mZmM {~b H$aÊ`mMr nÕV! `mnÕVrbm "~ma H$mS ñH$Za' Ag åhUVmV. gna emnr_Yrb àË`H$ dñVda EH$ b~b bmdbb AgV. gm I a, Sm i r, nmh Aemgma»`m dñVhr ßbpñQH$À`m ~X {nedrV {_i VmV. b~bda dñVMr qH$_V, dOZ, Amdí`H$ VW dñV V`ma H$ë`mMr Vmar I Aem gd JmîQtMr ZmX H$bbr AgV Am{U Ë`mM~am~a EH$ {RH$mUr, Od i Od i H$_r-OmñV OmSrÀ`m H$mù`m Am{U nmTè`m aKmhr AmT i VmV. øm aKm åhUOM EH$ gmH${VH$ ^mfm AgV. Ë`m-Ë`m dñVM Zmd gmH${VH$ ^mfV `m aKmÀ`m ê$nmZ H$mTbb AgV. `mVrb àË`H$ aK åhUO EH$ Z~a AgVm Am{U Vm aKmÀ`m ~mObm qH$dm H$Sbm Nmnbbm AgVm.

बार कोड स्कॅनर

I aXr H$bë`m dñV XH$mZmÀ`m H$mD$Qada {Xë`m H$s, H$mD$Qada Wm~bbm _mUg {~b H$aÊ`mg gédmV H$aVm. Ë`mÀ`mnmer EH$ gJUH$ AgVm Am{U Q~bmÀ`m H$Sbm EH$ `ÌUm H$m_ H$aV AgV. hr `ÌUm åhUOM "~ma H$mS ñH$Za' hm ñH$Za Q~bmÀ`m I mbÀ`m ~mOg ~g{dbbm AgVm. gd gm_mZmM {~b V`ma H$aÊ`mndu àË`H$ dñV Q~bmbm Agbë`m EH$m NmQçm {I SH$sdê$Z {\$adbr OmV. Ë`mdi r h{b`_-{ZAmZ dm`da AmYm[aV Agbbr bgaMr {H$aU Ë`m b~bn`V nmhmMVmV. b~bdarb H$mù`m aKm àH$me emfZ KVmV. Va nmTè`m aKm_YZ àH$me nad{VV hmVm. nad{VV Pmbbr {H$aU Ë`m {RH$mUr Agbë`m ggMH$mda (Detector) nSVmV. hr {H$aU `m {RH$mUr _mObr OmVmV Am{U Ë`mdê$Z Ë`m aKmMm AW bmdbm OmVm.

Ë`mZVa øm gd _m{hVrM {dÚVgH$Vm_Ü` ê$nmVa H$b OmV Am{U h gH$V gJUH$mH$S nmhmM{db OmVmV. gmH${VH$ _m{hVrÀ`m AmYma gJUH$ àË`H$ dñV Am i I eH$Vm. gJUH$mÀ`m ñ_{VH$mfmV (memory) àË`H$ dñVM Zmd Am{U qH$_V hr _m{hVr gmRdZ Rdbbr AgV. `m _m{hVrÀ`m AmYma gJUH$ nSÚmda, dñVM Zmd, dOZ Am{U Ë`mZgma qH$_V Xm I {dVm. hr _m{hVr

WmS gmgë`mZVa H$mhr _ë` {_i VmV, Xa nTÀ`m nmD$br Vrhr {Zam i r hmVmV.

H$e__mda Nmnbr OmV. H$Yr H$Yr Ë`m dñVMr E I mXr {def Amdí`H$ Aer _m{hVrhr Ë`m {RH$mUr Nmnbr OmV. Aem VèhZ KVbë`m EH$U dñV Am{U Ë`mgmRr Úmd`mM ng `mMr _m{hVr gJUH$m_m\$V JmhH$mbm {_i V. H$mhr dñVda Oa H$a bmdbbm Agb Va Vm hr øm EH$U {~bm_Ü` O_m H$bm OmVm. _hÎdmM åhUO øm gd JmîQr A{Ve` dJmZ hmVmV.

XH$mZmVë`m àË`H$ dñVMr ZmX gJUH$m_Ü` AgV. `m{edm` àË`H$ dñVMm {H$Vr gmRm Amh Am{U Ë`mMm ~ÝS H$mUVm? hr _m{hVrhr Ë`mV AgV. Á`mda i r E I mXr dñV JmhH$ I aXr H$aVm, Vìhm gJUH$mÀ`m _m{hVr {d^mJmV, Ë`mVrb EH$U gmRçmVZ VgM Ë`m ~ÝS_YZ dOm H$br OmV. Ë`m_i gJUH$mH$SZ H$ìhmhr XH$mZmVrb àË`H$ dñVMm gmRm {H$Vr Amh, ømMm AJXr VmOm Ahdmb XH$mZXmambm {_i V AgVm. ì`dgm`mÀ`m ÑîQrZ XH$mZXmambm `m JmîQrMm \$ma \$m`Xm hmVm.

hm gJUH$ XH$mZXmamM {H$VrVar H$m_ hbH$ H$aVm. {XdgmVZ EH$m {d{eîQ d i bm gJUH$ XH$mZmVrb Á`m dñV AJXrM H$_r {eëbH$ am{hë`m AmhV, Ë`mMr EH$ `mXr V`ma H$aVm. øm _m{hVr_i XH$mZXmambm Ë`m dñV XgarH$SZ AmUZ RdVm `VmV. XH$mZmVrb hOmamÀ`mda dñVMr _m{hVr gJUH$mÀ`m H$d i H$mhr ~QZmÀ`m gmhæ`mZ H$êSZ KVm `U hr JmîQ {H$Vr _hÎdnU Am{U Amdí`H$ Amh, Zmhr H$m?

gna _mH$Q_Yrb hr H$m_mMr VËnaVm Am{U gQgQrVnUm AmUÊ`mM H$m_ EH$m A_[aH$Z emñÌkmZ H$b. Ë`mM Zmd {Oam_ b_bgZ! b_bgZZM `m ~ma H$mS ñH$ZaMm emY bmdbm.

b_bgZ hm A{Ve` hema Am{U I QnQçm dkm{ZH$ hmVm. Ë`mZ AZH$ emY bmdb. Ë`mÀ`m Zmdmda nmMe emYmM EH$ñd (Patents) AmhV. øm EH$m JmîQrdêSZM Vm {H$Vr _mRm dkm{ZH$ hmVm `mMr H$ënZm `V.

b_bgZZ d`mÀ`m 33 ì`m dfuM ~ma H$mS ñH$ZaMm emY bmdbm. øm emYmM EH$ñd {_i {dÊ`mgmRr A_[aH$Z Am{\$g_Ü` Ë`mZr AO ^abm hmVm naV øm AOmbm A{V__mÝ`Vm {_i Ê`mgmRr Vã~b Vdrg df bmJbr. AWmV `m emYmM _hÎd ì`mnmè`mZr \$maM bdH$a Am i I b Am{U _Ü`VarÀ`m H$m i mV hm ñH$Za OJ^amVrb {Za{Zamù`m {RH$mUr MmJbmM _mÝ`Vmhr nmdbm.

ñH$ZaMr H$ënZm dmnaUmè`m `am{n`Z, OnmZr Am{U A_[aH$Z H$nÝ`mH$SZ {Oam_bm H$amSm SmbgMm bm^ Pmbm. 1992 V 1995 À`m Xaå`mZ gmZr, Anb Aemgma»`m Od i Od i gÎma Zm_dV H$nÝ`mZr ñH$ZaM nadmZ KVb. hm {_i mbbm àMS ngm b_bgZZr \$ma `m½` àH$ma dmnabm. A_[aH$V ZdZdrZ gemYZ gVV ìhmd Am{U VéU dkm{ZH$mZr ^ana gemYZ H$amd `mgmRr `m nemVZ b_bgZZ EH$ gemYZ H$Ð C^ H$b.

h gemYZ H$Ð b_bgZÀ`m ñ_VtM OVZ H$êSZ ~ma H$mS ñH$Zagma I AmY{ZH$ `Jmg Cn`ŠV Ag A{YH$m{YH$ emY bmdÊ`mgmRr H$m` H$aV Amh.

✹✹

gm. H${dVm ^mbamd
12 H$îUmB AnmQ_Q,
gKdr ZJa, AmY, nU 7

☺ hgm hgm ☺

em_amd : (Oam VmdmVmdmZ) am_amd, V_À`m _bmbm Oam g_OmdZ gmJm ~a! AmO Ë`mZ Xgè`mXm Am_À`m { I SH$sMr H$mM \$mSbr.

am_amd : (emVnU) Våhmbm _r _mJM EH$Xm gm{JVb Amh Zm, H$s Vm WmSm dSm Amh.

em_amd : dSm Amh Va _J Vm V_À`m { I SH$sÀ`m H$mMm H$m \$mSV Zmhr? Am_À`mM H$m \$mSVm?

am_amd : Zmhr hm, ñdV:À`m KamÀ`m H$mMm \$mSÊ`mBVH$m Vm dSm Zmhr`!

{dkmZmMm Ü`mg Amåhmbm, AÜ`mË_mV {dH$mg, "AeŠ`' Zmhr eãX RmD$Hs, XD OJmbm àH$me.

बोध घ्यावा असे काही

दत्ता श्री. टोळ

H$_m§Zm,

V_À`mer H$mhr Jßnm§JmîQ>r H$am`À`m Amh§V. H$em~Ôb? OJÊ`m~Ôb. åhUO H$g OJm`M øm~Ôb. Cÿm gmn§ Amh. OJm§d AmZÝmZ. _mÌ AmZÝmZ OJV§mZm H$mhr bj mV Rdm`M AgV-

AmnU H$Yr Var dV_mZmÌmVZ ~mV_r dmMVm-

én`mM Ad_ë`Z Pmb.

`mMm AW EH$m én`mÀ`m _m~Xë`mV AÝ` amîQ>mVb O MbZ (Smba, \$ÝH$ B.) ømndu {_i V hmV V AmVm H$_r {_i Uma. ^maVr` MbZ BVa MbZmgmRr OmXm Úmdr bmJUma. h H$m KSV?

MH$sMr AWì`dñWm h _»` H$maU!

øm XemVrb bmH$mM A`m½` dmJU h Ë`m H$maU_r_mgÀ`m nmQ>mV A{^àV Amh. AZH$ NmQ>çm NmQ>çm ~m~VrV Amåhr MmJb, g`m½` dmJV ZmhrV. Ë`mMm n[aUm_ Am_À`m MbZmM Ad_ë`Z hmÊ`mV hmVm. amîQ>r` EŠ`, amîQ>dmX, gm_m{OH$ ñdÀN Mm[aÍ` Amnë`m AJr Agb n{hO.

✹✹

VrZe dfmndUMr JmîQ> _hmamîQ>mMm _hmné\ amOm {edN>ÌnVr `mÀ`m {ZYZmZ _èhmQ>r amOdQ> AñVJV hmV MmbbR hmVr. VWm{n àË`H$ gaXma Amnbr Ohm{Jar, dVZ gm^mi Z hmV. AëngVîQ> Aem _èhmQ>r _mdù`m_i _m`_amRrM gm_mÁ` dÕtJV H$aÊ`mH$S H$mUmMM bj ZìhV. Om Vm ñdV:Mr JmXr

gm^mi Z hmVm. n[aUm_r \$mSm AZ PmSm ZrVrZ J{Z_ Amnë`mda gÎmm JmOdÊ`mÀ`m à`ËZmV hmVm. EH$Xm AgmM XYa àgJ AmTdbm. H$Ur ~mXehm _amRr gÎmda MmbZ Ambm. Amnbm EH$ JS H$m~rO H$aÊ`mgmRr Ë`mZ AmH$_U H$b hmV. g` CX`mg Ambm AZ `Õmbm VmS \$Qb. àMS aUY_íMH$s gê$ Pmbr. aŠVmMm gSm nSbm, _mgmMm {M I b Pmbm. gÜ`mH$m i Pmbr. g` AñVmg Jbm. Ë`m H$m i À`m `ÕZrVrZgma `Õ Wm~b. amÌr bTB H$am`Mr Zmhr Agm Ë`md i r {eañVm hmVm; A{b{ I V {Z`_ hmVm.

~mXehm Ë`mÀ`m gZmnVrgh JSmg_marb QH$Srda \$è`m KmbrV hmVm. H$mhr d i mZ Ë`mbm JSmda {RH${RH$mUr Ya {Xgbm. Ë`mZ nQH$Z EH$m {enm`mbm {dMmab,

""E Š`m hm ahm h¡&''

{enmB Z_VZ H${ZgmV H$ê$Z åhUmbm, ""I mqdX, _aJÇ I mZm nH$m ah h¡&''

CÎma EH$Z gZmnVrZ {dMmab, ""bH$sZ Ydm Vm AbJ AbJ OJhg Am ahm h¡''

"" I mqdX, _aJÇ EH$ OJh I mV Zht¡& CZH$m I mZm AbJ AbJ hmVm h¡& Ë`mMr VmQX I rb dJ i r AgVmV.'' CÎma EH$Z I X I Xm hgV ~mXehm {dMmaVm Pmbm,

""Š`m d AbJ AbJ I mZm nH$mV h?''

""hm I mqdX-''

""d Egm Š` H$aV h?''

""d NV, ANV _mZV h¡&''

V EH$Z ~mXehm E I mÚm TJmMm JSJSmQ ìhmdm Ag I X I Xm hmgbm AZ Ë`mmRmnmR ~mbbm, ""Aa, Vm {\$a h_ {OV JE¡& AmnU ZŠH$s O` {_i dUma.''

{enm`mbm Ë`m ~mbÊ`mMm AW C_Jbm Zmhr. Vìhm Vm `dZ ~mXehm gmJ bmJbm, ""Aa Á`mZm EH$Ì OdVm `V Zmhr Ë`mMr _Z O i bbr H$er AgUma? Vm h_ {OV JE¡&''

VQ bmJ AmVm naUmMr _m i , AmRr bmJ H$ i gm{hË`mÀ`m.

Am_À`mVrb EŠ`mMm A^md, \$QraVm, {\$Var, JÔmar, OmVr^X `m_i Amåhr H$m`_ nam^dmÀ`m Nm`V dmdaV hmVm. àË`H$mZ ñdVÌ VmQbrV Odmd, ñdÀNVm nm i mdr h I a. _mÌ Ë`mgmRr AÝZX I rb {^ÝZ {RH$mUr {eOdU h AhH$ma, ñdmW, OmVr`Vm `mM ÚmVH$ Amh. h Qm i Ê`mgmRr `m _mVrV dmTUmè`mZr _mVrer B_mZ ~m i Jmd. EŠ` gmYmd- {QH$dmd.

* * * *

{_ÌmZm, nadm {Q i H$ añË`mZ Mmbbm hmVm. _mÂ`m g_dV _mPm EH$ {_Ì hmVm. VmM g_mê$Z _mP EH$ b I H$ ñZhr `VmZm {Xgb. Ë`mÀ`m hmVmVrb _mRm nînJÀN nmhZ _r {dMmab,

""H$m` AmO H$Rë`m g_ma^mbm?''

_mÂ`m àíZmda ñZhr CÎmabm,

""EH$m gñWMr ñWmnZm H$ê$Z Ambm. ~mbZmQçgñWm hmVr.''

""åhUO gñWÀ`m _hVmMm Zma i \$mSbm Ag gmJm H$s!''

""hm@@''

""_J AmVm gñWm H$Yr \$QUma?'' Ag àÀNÝZnU hgV _mRçm AmdmOmV CXJma H$mTrV, _mPm {_Ì hg bmJbm. Ë`mbm Aën H$m hmBZm gmW _mÂ`m b I H$ {_ÌmZ {Xbr. _r _mÌ H$d i gä`Vm åhUZ QrH$mË_H$ Z ~mbVm H$gZgm Mham H$ê$Z Jßn ~gbm.

^mJrXmar Z {QH$U, gñWm AënOrdr RaU hm _hmaîQmVrb emnM Amh H$m`?

* * * *

g^V H$m` ~mbmd, H$m` ~mb Z`, øm~ÔbM gH$V AZH$ Wma dŠVX I rb nm i V ZmhrV. dŠË`mM OmD$ X naV g^g CnpñWV AgUmè`m Amåhr I mË`mZr à{VgmX H$ìhm Úmdm, H$Yr XD$ Z` `m~Ôb {ddH$ ~m i Jm`bm ZH$m H$m?

H$mUr »`mVZm_ \$Sm dŠVm gmJV hmVm-

EH$Xm a{e`mM nVàYmZ H$íMìh ^maVmV Amb hmV. n{SV Odmhabmb Zhê$ Ë`mda i r ^maVmM nVàYmZ hmV. nmhÊ`mZm ^maVXeZ KSdÊ`mgmRr XmK CKSçm _mQmarVZ {ZKmb hmV. d i gH$m i Mr hmVr. Xa CKSçm JQmamda H$Ur Bg_ àmV{dYrgmRr ~gbbm hmVm. V nmhZ H$üìh åhUmb, ""Am_À`m a{e`mV Oa Agm H$Ur a{e`Z {Xgbm Va OmJrM Jm i r KmbÊ`m~Ôb Am_Mm hH$_ Amh.''

H$mhr {XdgmZVa Zhê$ a{e`mbm ^Q Úm`bm Jb. VW X I rb h XmK nVàYmZ CKSçm _mQmarVZ OmVmZm Xa AVamda EH$ _mUg {dYrgmRr ~gbbm Zhê$Zm {Xgbm. Zhê$Zm AmZX Pmbm. Ë`m Bg_mH$S ~mQ Xe{dV Zhê$ H$üìhbm åhUmb, ""nmhm Vm _mUg. Kmbm Jm i r Ë`mbm.''

H$üìh da_b. Ë`mZr JmSrVë`m Ë`mÀ`m AJa j H$mbm `m½` Vr gMZm {Xbr. AJa j H$ JmSrVZ CVabm. YmdV OmD$Z YmdV naVbm. H$üìhÀ`m H$mZmer Vm H$mhr åhUmbm. V EH$Z H$üìh hgb. Ë`mda Zhê$Zr H$m hgVm? Aer {dMmaUm H$br.

H$üìh CÎmab. ""Zhê$Or _m\$ H$am. Amåhr Ë`mbm _maUma Zmhr.''

""H$m?'' Zhê$Mm àíZ

""H$maU Vm Am_À`m XemV Ambbm ^maVr` Amh.''

dŠË`mM h dmŠ` EH$Z hOmamMr CnpñWVr Agbbr gJ i r g^m hmñ`mÀ`m bmQV ~SZ Jbr.

_r _mÌ Jßn hmVm. _Zm_Z da_bm hmVm. Vm {dZmXr {H$ñgm _mÂ`m ^maVr` ~mYdmMm Cnhmg H$aUmam hmVm. Ë`m ^maVr` ~YÀ`m dmJÊ`mMr Vr h{HHV M{dîQnU gmJUmè`m dŠË`mMr AZ Ë`mbm à{VgmX XUmè`m I mË`mMr _bm H$sd Ambr. ea_ dmQbr.

* * * *

Aem àgJmVZ AmnU H$mhr ~mY KUma AmhmV Zm?

✹✹

XÎmm I r. Qm i

"ñdamObr', gm{hË` n[a fXg_ma, nU30

Á`m XemÀ`m AmMmamV ZrVrMm _mJ_g ZgVm, {dÚMr {dMmang ZgV, Ë`mMr dmQMmb {dZmemH$S AgV.

{dœH$ig qH$dm nÏdrMm {Vgam Yd AgUma OJmVrb gdmÀM {eIa AmVm OJ^a ""_mD$Q EìhaãQ'' åhUZ Ami Ib OmV naV h {eIa CÎmag MrZì`mßV {V~Q Am{U X{jUg Znmi `m XmZ XemÀ`m gahÔrda Amh. {V~Qr bmH$ Ë`mbm ""Mm_mb½_m'' Am{U Znmi ir bmH$ ""gmJa_mWm'' hrM Znd AmdOZ dmnaVmV.

EìhaãQg~YrMr nñVH$, {J`mamhU _m{h_mM dÎmmV,

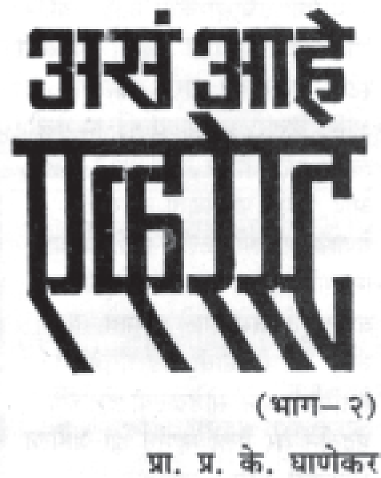

MTm`mMr dUZ AmXr dmMVmZm qH$dm Ë`mMr gXeZ ì`m»`mZ EH$VmZm AZH$ eãX qH$dm eãXg_h H$mZmda nSVmV. ZrQ _m{hVr Zgb Va Ë`mM AW g_OV ZmhrV. _J JmY i hmVm. åhUZ EìhaãQ ndV Am{U Ë`mdarb ^aMZm `m gX^mV Zh_r dmnaë`m OmUmè`m ZmdmMm AmnU ZrQ n[aM` H$ê$Z KU _hÎdmM Amh.

hd_Ü` AgUma ~mîn {WOV Am{U Ë`m ~mînH$UmM ê$nmVa {h_H$Um_Ü` hmV. h H$U Ë`m_mZmZ OS AgVmV, Ë`m_i V Imbr `VmV d ^a^aË`m nmTè`m {h_H$UmMr ""{h_dîQr'' hmV. ^H$Qr qH$dm nmdSagma»`m {h_dîQrbm ""ñZm-\$mb'' åhUVmV. Ag {h_V In gmRV. dma-D$Z-nmD$g `m_i h hbH$ {h_H$U EH$_H$mZm {MH$QZ

Ë`mM ê$nmVa KÅ XJSmgma IM H$RrU ""~\$'' V`ma hmÊ`mV hmV. ~\$mbmM ""AmBg'' Ag åhUVmV. H$Yr H$Yr gmRbb {h_ Xè`m-SmJa CVmamdê$Z Imbr KaJiV `V. Ag eH$Sm QZ {h_ _mRçm à_mUmda Kgê$Z `VmZm AZH$ {J`mamhH$mM ~ir Jb AmhV. `m {h_{Tgm i bm ""AdYmd'' qH$dm ""AìhbmM'' Ag åhUVmV.

{h_mb`mMm CÝZV _mWm, Ver Am_Mr CÝZV Ü``, JJmKmn[a Ad I i A_Mr, IÕmg[aVm {Z_i dmh.

EìhañQÀ`m Znm i H$Srb X{ jU ~mOg {h_{Tgm i gmMZ EH$ Vgamù`mgma Im ^mJ V`ma Pmbm Amh. Ë`mbm ""{h_Vgam i'' qH$dm ""dñQZ H$_'' (western cwm) åhUVmV. øm {h_Vgamù`mV {d{eîQ _`mXnbrH$S {h_ d ~\$ (ñZm AÊS AmBg) gmMbm H$s Vm EH$m {h_ZXrbm OÝ_ XVm. dfmbm H$mhr gQr_rQg EdT çm AVr AëndJmZ hr ""{h_ZXr'' dmhV AgV. EìhañQÀ`m X{ jU ~mOg AgUmar hr {h_mZr qH$dm {h_ZXr "" I ~ ½b{e`a'' åhUZ Am i Ibr OmV. AerM EH$ {h_ZXr CÎmag {V~QH$S dmhV OmV. {Vbm ""amJ~H$ ½b{e`a'' åhUVmV.

`m {h_ZXrÀ`m dmQV ga i H$Sm Amë`mZ ZXrVrb Y~Yã`mgma»`m Om ^mJ `W Amh Ë`mbm "" I ~ AmBg\$m b' åhUVmV.

`m AmBg\$m b_Ü` Am{U {h_ZXr_Ü` H$YrH$Yr àMS ^Jm qH$dm Im`r V`ma hmVmV. Ë`mM ""{h_Xè`m'' qH$dm ""{h_ Im`r'', ""{H$ìhmg'' åhUZ Am iIë`m OmVmV. dê$Z {h_dfmd Pmë`mZ XSbë`m qH$dm AMmZH$ éXmdUmè`m qH$dm ~X hmUmè`m `m {H$ìhmg AmbmSU A jae: OrdmdaM H$m_ RaV. `Wrb EH$m bm~ ê$X _mRçm {h_ Im`rMm ""~JeS'' Agm Cëb I H$bbm AmT i Vm.

{h_ZXr, AmBg\$m b, {h_ Im`r Ë`mdarb ~\$mM nb (ñZm {~O), VWrb {h__Zma åhUO gaŠg qH$dm AmBgQmdg, {h_ZXrZ IadSZ Ambbm {h_mT qH$dm _mQZ `mVZ dmQ H$mTU `mbm ""ê$Q AmnqZJ'' Ag åhUVmV. VWrb gVV ~XbUmè`m n[apñWVrV øm _mJmda {d{eîQ VÌmZ Xma I S ~mYZ RdVmV. Ë`m_i Imbrda ` Om H$aU WmSg gb^ d H$_r YmŠ`mM ~ZV. `mbm ""amn{\$pŠgJ'' åhUVmV. A{Ve` {ZîUmV Aem AmKmSrÀ`m {J`mamhH$mMm M_ h H$RrU nU AË`mdí`H$ H$m_ H$aVm. Ë`mZVa ImbÀ`m _ŠH$m_ V i mdê$Z daÀ`m gH$pënV V i mn`V Amdí`H$ gm_mZ, ImÚnXmW, àmUdm`Mr Z i H$mSr, V~ AmXr JmîQr ^madmhH$ Am{U VH$SrVrb {J`mamhH$ g^mgX H$aVmV. `mbm ""bmS\$atJ'' åhUVmV. Amdí`H$Và_mU 2-4-6 V i {Z_mU H$aVmV. I ~ {h_ZXr qH$dm amJ~H$ {h_ZXrÀ`m Od i ga{ jV OmJr "_»`V i ' qH$dm ""~g H$ån'' C^maVmV. Ë`mZVa daM V i C^maVmV. {e I amÀ`m Imbr, {e I amda OmD$Z `U AmdmŠ`mV amhrb Aem edQÀ`m V i mbm ""g_rQ H$ån'' åhUO ""{e I a V i '' åhUVmV. HYrHYr ~gH$ånÀ`m da gm`rñH$a OmJr ""ASìhmÝg ~g H$ån'' Agm ^ana gmYZ gm_Jr AgUmam BVa V i mn jm OmñV ggÁO V i hr AZH$ _m{h_m_Ü` C^mabm OmVm.

edQÀ`m V i mdê$Z àË`j {e I a MTÊ`mMm Om à`ËZ H$bm OmVm, Ë`mbm ""g_rQ AQåßQ'' qH$dm ""{e I a MTmB'' åhUVmV.

àË`j EìhañQ {e I amn jm H$_r CMrMm X{ jUH$Srb CMdQm ""gmD$W g_rQ'' åhUOM ""X{ jU {e I a'' åhUZ Am i Ibm OmVm. Va Ë`m Imbr AgUmar WmSr gnmQrMr OmJm ""gmD$W H$mb'' qH$dm ""X{ jU ànmVr CMdQm'' åhUZ Am i Ibr OmV. ~hg»` EìhañQ _m{h_mMm V i `WM AgVm.

X{ jU {e I a Am{U EìhañQ {e I a `mÀ`m Xaå`mZ EH$ AdKS - WmSçm CMrMm H$Sm Amh. Ë`mbm ""{hbmhar nm`ar'' qH$dm ""{hbar ñQn'' åhUVmV; naV VZqgJ Am{U {hbar `mÀ`m MTmBÀ`m d i r Ë`mZr Ë`m OmJM Og dUZ H$b Amh, Ver n[apñWVr ZVa VW `Uè`mZm AmT i br Zmhr. ~hYm {ZgJmV hmUmè`m bhmZ_mRçm ~Xbm_i Vg Pmb Agmd. `m OmJr {hbar AmYr MTbm Am{U VZqgJ Ë`mZ gmSbë`m XmamÀ`m _XVrZ da Jbm åhUZ øm OmJbm ""{hbar ñQn'' åhUVmV.

{hbar Am{U VZqgJ Á`m _mJmZ 29 _ 1953 amOr EìhañQ {e I amda nmhmMÊ`mV `eñdr Pmb, Ë`m dmQbm ""EìhañQg hm`d'' åhUO gdm{YH$ {e I a AmamhH$mMm _mJ åhUVmV. Vm EìhañQ {e I amH$S `Uè`m SmJaYmaMm ^mJ Amh. ømMr OmJm {e I amÀ`m Am½Z`g Amh. åhUZ Ë`mbm ""Am½Z`

{h_{JarVZ hmH$ _bm na_gmJamMr, Id{U ` J^ra hmH$ ^dZ gXamMr.

H$Um'' qH$dm ""gmD$W - BñQ [aO'' åhUVmV. AerM SmJaYma npíM_H$Shr Amh. {Vbm ""npíM_ H$Um'' qH$dm ""dñQZ [aO'' åhUVmV. XmÝhrÀ`m Xaå`mZ AgUmè`m EH$m àMS K i rbm ""JQ gQb Jbr' åhUVmV.

{V~QH$Srb åhUO CÎmaH$Srb MTmB Ë`m_mZmZ A{YH$ H$RrU _mZbr OmV. naV amJ~H$ {h_ZXrÀ`m H$mRmer C^maÊ`mV `Umè`m V i mn`V QH$ OmD$ eH$Vrb Agm H$ÀMm añVm Amh. VWZ AmU I r ~è`mM CMrn`V `mH$À`m _XVrZ Amdí`H$ gm_mZ dan`V ZVm `V. `m XmÝhr JmîQr gm`rÀ`m Agë`m Varhr BemÝ` H$Ê`mdê$Z AmamhU H$aVmZm ndÀ`m ""H$mJeJ \$g'' `m ^`mZH$ H$SçmM Ñí` gVV {XgV. {edm` ""ñQn dZ'' Am{U ""ñQn Q'' h AdKS H$S qH$dm nm`è`m MTZ OmU \$maM H$îQXm`H$ Am{U YmŠ`mMr ~m~ AgV. I r. gaÐ MìhmU `mM dmQZ {e I amda MTb hmV.

EìhañQ MTmBÀ`m dUZm_Ü` ""`bm ~S'' åhUO ""nrV nÅm'' ZmdmÀ`m MZ I SrÀ`m AmSì`m WamMm Cëb I AZH$ d i m {_ i Vm. ndu øm CMrn`V MTZ Jbë`m AZH$mZm {d{dY H$maUm_ i à`ËZ gmSZ Úmd bmJb hmV. åhUZ _mZdr à`ËZmMr namH$mîRm qH$dm bú_Uafm AgM MZ I SrÀ`m nQQçmbm _mZb OmB. 7620 _rQa/25000 \$Q CMrda hm nÅm Amh.

X{ j UH$SZ/AmÁZ`H$SZ MTVmZm n_mar ZmdmM EH$ AmH$fH$ AmH$maM 7145 _rQa/23442 \$Q CMrM {e I a gVV {XgV. Ë`m_ i AmnU {H$Vr CMr JmRbr, h VbZZ g_OU {J`mamhH$mZm gm`rM RaV.

EìhañQ {e I a d EìhañQ ndVmÀ`m d{eîQçmMr Am i I H$ê$Z KVbr, Va EìhañQ _m{h_mMr dUZ g_OmdZ KU In gm`rñH$a RaV.

✸✸

à. H$. KmUH$a
105 Zmam`U nR, nU 30

kmZ à~m{YZr Ûmam {Xdm i r 1998 À`m gÅ>rVrb à{e j U dJ!

(B. 8 dr V 10 dr À`m {dÚmÏ`mgmR>r)

1) ñd`AÜ``Z H$meë` à{e j U dJ - (_amRr d BJOr _mÜ`_mÀ`m ñdVÌ VH$Sçm)
H$mbmdYr - {X. 12 (gm_) V 17 (e{Z) AmŠQm. 98, amO X. 2 V 5, eëH$ - é. 200/- \$ŠV
`mV ñdV: Aä`mg H$gm H$amdm? hr AmY{ZH$ VÌ d MmMÊ`m, gamd nmR `mÀ`m gmhmæ`mZ {eH$Vm `Bb. dmMZ, I dU, ñ_aU, b I Z, {QnU, {Z`mOZ hr H$meë` AgVrb.

2) BJOr gàfU H$meë` (_amRr _mÜ`_mÀ`m {dÚmÏ`mgmRr) - **(Development of English communication skills)**
H$mbmdYr - {X. 12 (gm_) V 17 (e{Z) AmŠQm. 98, amO gH$m i r 9 V 12&&, eëH$ - é. 200/- \$ŠV
hëbr nmRçnñVH$mVZ gàfU H$meë`mda ^a {Xbbm Amh. Ë`m ÑîQrZ BJOrM b I Z, dmMZ, g^mfU, I dU `mV gYmaUm H$er H$aVm `Bb, `mM _mJXeZ `m dJmV H$b OmBb.

3) à{V^m {dH$gZ dJ -
H$mbmdYr - {X. 12 (gm_) V 17 (e{Z) AmŠQm. 98, amO X 2 V 5, eëH$ - é. 200/- \$ŠV
nmíMË` Xem_Ü` {eH${dbr OmUmar à{V^m {dH$gZmMr AmY{ZH$ VÌ AmË_gmV H$aVmZmM Amnbr {Zar j U eŠVr dmTdm! H$ënZm eŠVrbm n I \$Q Úm! gOZerbVMm AmZX bQÊ`mgmRr `m dJmV Xm I b ìhm!

(darb gd dJmMr ZmdZmXUr 1 gßQ~anmgZ kmZ à~m{YZr, nU `Wrb MmH$er H$ÐmV H$amdr.)

_hmZ {h_mb` {J[ada {OgH$m {dœ {d_b `e JmVm h, ñdm{^_mZg _m H$hZ H$m CgH$m, Or bbMmVm hŸ&

ggXV _{hbmZm Ama jU XUma ~hM{MV _{hbm Ama jU {dY`H$ 13 Ob 98 amOr ggXV _mSÊ`mV `Uma hmV naV amîQr` OZVm Xb, g_mOdmXr n j d ~hOZ g_mO n j `m n jmÀ`m I mgXmamZr KmVbë`m A^Vnd JmY i m_ i _{hbm Ama jU {dY`H$ bmH$g^V gmXaM hmD$ eH$b Zmhr.

^maVmZ n{hë`m {ZdS UH$snmgZ ñÌr-néf ^X Z RdVm gd àmTmZm _Vm{YH$ma {Xë`mMm Om A{^_mZ ~m i Jbm OmB, Ë`mda ggXVrb JmY i mZ ~m i m {\$adbm Amh. g_mZ A{YH$ma Agb Varhr _{hbmZm nag à{V{Z{YËd {_ i V Zmhr, h gédmVrnmgZM b j mV Amb hmV. Ë`m_ i 50% OmJm am I rd RdÊ`mMr _mJUr H$br OmV Ag. Ë`mVZ nMm`V amÁ` Am{U ZJanm{bH$mgma»`m gñWmV _{hbmZm am I rd OmJm XÊ`mbm gédmV Pmbr hmVr Am{U Vm à`ËZ `eñdr Rabm. Ë`m d i nmgZM ggXV d {dYr _S i mVhr am I rd OmJm RdÊ`mMr ^{_H$m _mÝ` Pmbr hmVr. _mÌ àË` j mV Ver H$Vr H$aÊ`mbm {db~ Var bmdbm OmV hmVm qH$dm \$mQ \$mSb OmV hmV. V gma ASW i Xa H$ê$Z {dY`H$ _mSÊ`mMr d i Aë`mda _mÌ EH$m {hVg~Yr JQmZ Vm à`ËZ VV Var CY i bm Amh.

547 g^mgX Agbë`m bmH$g^V AmO _{hbmMr g»`m, Xhm QŠŠ`mn j mhr H$_r Amh. qbJ^X Z OmVm naV gédmVrÀ`m H$m i mV Oar `m JmîQr KSë`m Var H$mhr H$m i mZVa gdM WamVrb pñÌ`m amOH$maUmV g{H$`nU gh^mJr hmD$ eH$Vrb.

_mÌ Ë`mgmRr amOH$s` n j mZr Ammmg mVrb _V^X {dgê$Z `m àíZmMm {dMma H$bm nm{hO. `m~m~VV _{hbmZr `m {dY`H$mÀ`m g_VrH$[aVm bTm XD$Z Ammbm hŠH$ {_ i dbm nm{hO, VaM àË` j bmH$emhrM ñdßZ gmH$ma hmD$ eH$b.

ñWm{ZH$ ñdamÁ` gñWmV _{hbmZm 30% Ama jU {Xë`mZ n[apñWVrV {def \$aH$ nS bm Zmhr. EH$Qçm _hmamîQmMM {dMma H$amd`mMm Pmë`mg {dX^, _amRdmSm, HmHU `m ^mJmV _{hbm {def H$m` H$ê$ eH$ë`m ZmhrV. n. _hmamîQmV _mÌ _{hbm `m Ama jUmÀ`m gmhæ`mZ amOH$maUmV g{H$`nU gh^mJr Pmë`mM {XgZ `V. _Ü` àXemVrb EH$ CXmhaU A{Ve` ~mbH$ Amh. EH$ I mUH$m_Jma ñÌr àW_ Jm_nMm`VMr gXñ` åhUZ {ZdSZ Ambr, ganM Pmbr d gÜ`m Vr bmH$g^V I mgXma åhUZ {ZdSZ Ambr Amh. Aem àH$maMr CXmhaU {ZpíMVM H$_r AmhV naV ~XbË`m H$m i m~am~a hr n[apñWVr {ZpíMVM ~Xbb, Aer Amem H$ê$ `m !

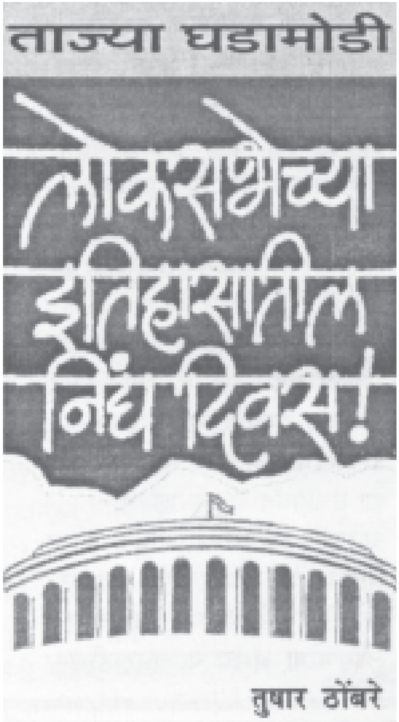

H$aVm XÊ`mV `Umè`m amOH$s` g_VÀ`m VÎdmer hr JmîQ {dgJV Amh. gYrgmY amOH$maU, _{hbmZm Ama jU {Xë`mg OmJm H$_r hmÊ`mMr néf I mgXmamMr ^rVr, `m JmîQt_ i M `m {dY`H$m~m~V AmOMr n[apñWVr CX^dbr Amh. amîQr` nmV i rdarb n jmÀ`m, {ZdSZ Ambë`m gXñ`mÀ`m g»`Mm {dMma H$aVm Ag AmT i Z `V H$s, `m {dY`H$mg nmqR~m XUmè`m n jmZrhr pñÌ`mZm Cn{j VM Rdb Amh. ggXV _{hbmZm 33% Ama jU {Xë`mZVahr H$d i amOH$s` j Ì mV dMñd Agbë`m KamÊ`mVrb _{hbmZmM gYr {_ i b. Ë`m_ i àË` j mV `m {dY`H$mMm {H$VnV \$m`Xm hmBb hmhr àíZ CnpñWV H$bm

✹✹

Vfma Rm~a
ñnYm nar j m H$Ð,
kmZ à~m{YZr, nU 30.

Xe h nH$maVm H$s Xe H$s V emZ h¡& CR, H$X_ ~Tm H$s Var gmg _ V\$mZ h¡&

विषाणू

डॉ. पुरुषोत्तम जोशी

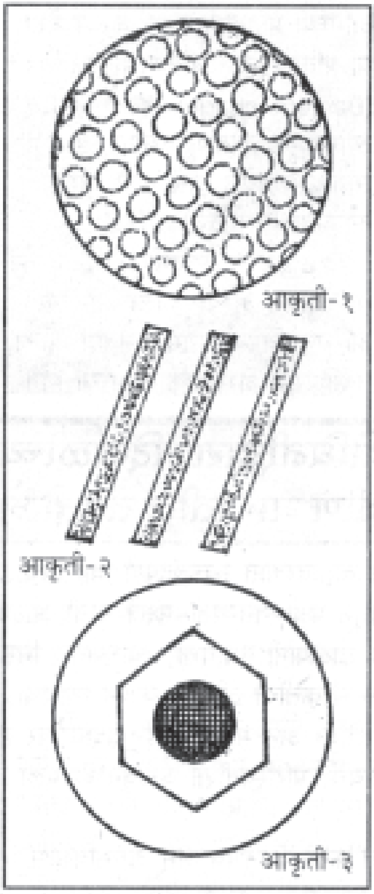

_r? Amh EH$ {dfmU! _bm BJOr ^mf_Ü`o ìhm`ag (virus) Ag åhUVmV. BJOr_Ü`o hm eãX b{QZ ^mfVZ Ambm. b{QZ_Ü`o {dfmbm ìhm`ag hm à{VeãX Amh. _mP KamU I n _mR Amh. Ë`mVrb _mPr H$mhr ^mdS dZñnVtÀ`m net_Ü`o Amnb gma Am`î` KmbdVmV. _r Am{U _mPr BVa H$mhr ^mdS àmÊ`mÀ`m net_Ü`o amhVm. _mÌ `m dZñnVr dm àmUr ner {OdV Agmì`m bmJVmV. Amåhr _bë`m net_Ü` OJ eH$V Zmhr. Amåhm gd ^mdSmÀ`m earamMr bm~r dm éXr dm ì`mg BVa H$mUË`mhr àmÊ`mÀ`m bm~r, éXr dm ì`mgmnjmhr bhmZ AgVm. Ë`mM dUZ ""gú_m{Vgú_'' Ag H$aUM `mo` hmBb. gmYmaUnU Am_M h _mO_mn AXmO 15 {_br _m`H$mZ V 450 {_br _m`H$mZ BVH$ AgV. (EH$ {_br_m`H$mZ åhUO 1/1000 {_br{_Qa hm`.) Am_M ê$n CÎm_mVrb CÎm_ gú_XeuI mbrgÕm {Xg eH$V Zmhr. V nmhmd`mg {dÚV AU gú_XeuMm (BbŠQmZ _m`H$mñH$mn) dmna H$amdm bmJVm. _mP ê$nS E I mÚm Jmë\$À`m MSgma I (AmH$Vr-1) AgV, Ag BbŠQmZ _m`H$mñH$mn gmJVm. amJ {M{H$ËgH$mÀ`m _V _r ""nm{bAm _m`bm`Qrg'' `m amJmg O~m~Xma Amh. V~m I À`m nmZmÀ`m net_Ü` amhUmè`m _mÂ`m EH$m ^mdSmM ê$nS E I mÚm _Ü`M VQbë`m H$mSrgma I bm~ Am{U {Zê$X {XgV. (AmH$Vr-2) h _mP ^mdS V~m I À`m ({dfmU) amJmbm (Qm~H$m _mPH$) H$maUr^V Amh, Ag amJ {M{H$ËgH$ _mZVmV.

Amåhm {dfmUMm g I mb Aä`mg H$aUma Aä`mgH$ Ag gmJVmV H$s, {dfmU X{fV {dîRm (nm{bAm), {dfmU X{fV aŠV (ESg), {dfmU X{fV qeH$mM Vfma (gXu) I mH$ë`mÀ`m Tmgt~am~a ~mha nSUmam {dfmU X{fV ñÌmd (Ý`_m{Z`m, EÝâbEÝPm) {dfmU X{fV dZñnVr ner ag (Qm~H$m _mPH$) `mÀ`m gnH$mV _mUg dm dZñnVr Amë`m Va Ë`mZm Ë`m Ë`m {dfmU amJmMr bmJU hmV. Aä`mgH$mZr {d{dY {dfmU amJm_Ybr Am_Mr KmVH$s H$m_{Jar nmhZ Am_À`m earamMm AV~mø g I mb Aä`mg H$bm. Ë`mgmRr Ë`mZr {Za{Zamù`m Am{U ZdZdrZ VÌnÕVrMm dmna H$bm. Vìhm Ë`mZm Ag AmT i b H$s, earamÀ`m AV^mJm_Ü` _Ym_Y H$ÝÐmåb AgV. {dfmUÀ`m H$bmZgma h H$ÝÐmåb Sr.EZ.E. (EH$ dm XmZ YmJ) qH$dm Ama.EZ.E.(EH$ dm XmZ YmJ) Ag eH$V. `m H$ÐmÀ`m g^mdVmbr à{WZmM OmS AmdaU AgV. `m AmdaUmbm {d{eîQ ^{_Vr~Õ AmH$ma AgVm. (AmH$Vr-3) EÝâbEÝPm gma»`m {dfmU_Ü` à{WZmÀ`m OmS AmdaUm^mdVr AmU I r EH$ OmXm AmdaU AgV. `m AmdaUmMr aMZm I n pŠbîQ AgV.

àmÊ`mÀ`m AWdm dZñnVtÀ`m ner_Ü` àde H$ë`mZVa Amåhr Ë`mÀ`m ner H$ÐmMm Vm~m KVm. Og E I mÚm eÌ gÝ`mZ Xgè`m amîQmVrb E I mÚm amÁ`mMm, {OëømMm AWdm JmdmMm nmSmd H$ê$Z, VWrb emgH$s` A{YH$mè`mZm ~Xr ~ZdZ,

{Z_i _Z Am{U Amam½` hm ì`pŠVMm Y_ AmYr, earaM hr XD$ i Am_Mr, H$m`m hr gmYr.

ñdV:M Ë`mÀ`mH$SZ Amnë`mbm hd Vg Am{U Amdí`H$ VdT H$m_ H$adZ ¿`md, Ë`mZm Jbm_ ~Zdmd, Vg Am_M Ë`m ner H$ÐmMm Vm~m KU AgV. `m H$Ðmda Vm~m {_i¶mbm H$s, Amåhr Ë`mÀ`mH$SZ Am_À`m {dfmU d{eîQ>ç bm^bë`m Sr.EZ.E.Mr AWdm Am.EZ.E.Mr {Z{_Vr H$ê$Z Am_À`m ""ê$nSçmÀ`m'' hOmamdmar à{VH$Vr (replica) V`ma H$ê$Z KVm. `m à{VH$Vr Vm~m KVbë`m nerVZ ~mha nSVmV Am{U Xgè`m Zì`m nerV {eaH$md H$ê$Z KVmV. ZVa `m nerH$Ðmda Am_À`mgma I m Vm~m {_idZ Ë`mÀ`mH$SZ AmU I r à{VH$Vr Zì`mZ V`ma H$ê$Z KVmV.

h MH$ Aì`mhV Mmb amhV. Ë`mMm n[aUm_ åhUZ amJ ~ i mdVm Am{U Am_Mm Am I `XmVm àmUr dm dZñnVr _Ë` nmdVmV. _mUg qH$dm OZmdaM Zmhr, Amåhr OrdmUÀ`m (Bacteria) Sr.EZ.E./Am.EZ.E. da hëbm H$ê$Z Ë`mÀ`mH$SZ Am_À`m à{VH$Vr V`ma H$ê$Z KVm. `m à{VH$VtZm ""OrdmUghmaH$'' (Bacteria phage) åhQ>b OmV. Ë`mÀ`m_i OrdmU _aVmV, h gmJm`bm hdM Ag Zmhr. Våhr Am i I b AgbM!

1892 _Ü` Xr_r{Ì BdZmdñH$s `m a{e`Z Aä`mgH$mbm Am_À`m ApñVËdm{df`r àW_M ge` Ambm. VìhmnmgZ Aä`mgH$

Am_À`m _mJ bmJb. Ë`md i r O VÌkmZ _m{hVr hmV Ë`mÀ`m gmømZ Amåhr O H$mhr AmhmV, V gOrd H$s {ZOud `mMm CbJSm hmV ZìhVm. Ë`mda I n H$m i dmX{ddmX hmV am{hb. AOZhr Ë`m~m~V {ZpíMV Agm {ZU` Pmbbm Zmhr. VargÕm, H$mhr d{eîQ>ç b j mV KVm H$mhr Aä`mgH$ Amåhmbm gOrd _mZm`À`m V`marV AmhmV, Aer Am_Mr g_OV Amh! gmJÊ`mgma I AOZ I n Amh! naV AmO `W Wm~`m. Z_ñV!

✸✸

Sm. néfmÎm_ Omer
JhàH$ën 11,
bmH$_mÝ` hmpñnQ>bg_ma, EaSdZ, nU 4.

kmZ à~m{YZr Ûmam {Xdm i rÀ`m gÅrV
_bm-_btgmRr Jm_rU ^mJmVrb V~Vrb {e{~a d {J[a^_U

- ❒ SmJaXè`m_Ü`, ñdÀN, _mH$ù`m dmVmdaUmV ñdÀNXnU {dham`M.
- ❒ gømÐrÀ`m H$erV {ZgJ{Zar j UmVZ n j r-dZñnVr-Z j Ì `mMr Am i I H$ê$Z ¿`m`Mr...
- ❒ _amR_m i m, amJSm _b I CKSçm Smù`mZr ~Km`Mm, Ë`mÀ`mVM {_g i Z Om`M...
- ❒ Jm_rU ^mJmVrb àíZmMr, VWrb gñH$VrMr Am i I H$ê$Z ¿`m`Mr, Ë`mda MMm H$am`Mr...
- ❒ _hmamîQ>^amVZ Ambë`m à~mYH$m~am~a AZ _mRçm VmB-XmXm~am~a NmZ XmñVr H$am`Mr...
- ❒ {d{dY ASrASMUtZm gm_ma Om`M, n[apñWVrer O i dZ ¿`m`bm {eH$m`M...
- ❒ ^ana X_m`M AZ a_m`Mhr...
- ❒ AJXr hgV I i V, Jå_V-Oå_V H$aV, AZ^d AZ AmË_{dídmg {_i dm`Mm...

`m gdmgmRr `m {e{~amV Adí` gh^mJr ìhm!

H$mbmdYr : 23 AmŠQ>m~a V 30 AmŠQ>m~a 1998
d`mJQ> : B. 8 dr V àW_df nXdrn`V (_bm-_btgmRr ñdVÌ {e{~a)
ñWi : nU {OëømVrb {ZgJaå` n[agamV
eëH$: é. 500/- {e{~aH$m i mVrb àdmg-{Zdmg-^mOZ B.gh)

Am{WH$ ASMU Agbë`m {dÚmÏ`mZr _»` H$m`mb`mer gnH$ gmYmdm.
àdeg»`m _`m{XV! ñWm{ZH$ AWdm _»` H$m`mb`mV eëH$ ^ê$Z Zmd {ZpíMV H$am!
{e{~amM _m{hVrnÌH$ 15 gßQ>~aZVa _»` d ñWm{ZH$ H$m`mb`m_Ü` CnbãY hmBb!

Am`î` EH$ ~mgar Amh, bmdVm Amb nm{hOV ga, {_g i b Oa ga EH$_H$mV, Va OJUM hmBb ~ga.

Jéd` Sm. n. J. ghñÌ~Õ h _mP àmÜ`mnH$. nU {dÚmnrRmM "~r.E. _amRr' M dJ g.n. _hm{dÚmb`mV ^aV. Amåhr dJmV 70-80 {dÚmWu hmVm. SmŠQa dJmV emVnU `V. I MuV ~gV. ññVH$ Am{U {QnUdhr Q~bmda RdV. dJmH$S nmhV. gmam dJ Smù`mV ^ê$Z KV. dJ Ë`mÀ`m Smù`mÀ`m YmH$mV Ag. AÜ`mnZmbm àma^ hmB. ""AmnUmg H$mX~ar {eH$m`Mr Amh. "H$mX~ar' åhUO H$m`?'' Ag åhUZ V H$mX~ar `m gm{hË`àH$mamMr Ì`m»`m, {VMr b j U, {VM KQH$ gmJ bmJV. EH$-EH$ _Ôm KV KV, Ë`mM ññîQrH$aU V H$aV. Ë`mgmRr {d{dY CXmhaU XV. dJdJù`m gm{hË`eññÌH$mamMr dMZ "à_mU' åhUZ XV. _i {dYmZ Ë`m_i gññîQ hmV Ag. {dÚmÏ`mÀ`m _Zmda _Ôm RgV Ag. _J EH$m {d{eîQ H$_mZ KVbë`m d ññîQ H$bë`m gd _ÚmMm g_JVZ V {dMma H$aV. Ë`mVZ "H$mX~ar' åhUO H$m`, h ghOnU Ü`mZmV `V Ag.

h Pmë`mda SmŠQa OmJ{VH$ dmL>_`mVrb {ZdSH$ CËH$ïîQ H$mX~è`mM {díbfU H$aV Am{U H$mX~arM ê$n-{MÌ gOrd hmD$Z Smù`mZm OU àË`j {Xg bmJ. `mgmRr V n{hbr VrZ-Mma Ì`m»`mZ am I Z RdV. Or H$mUVr gm{hË`H$Vr {eH$dm`Mr Amh, Vr Á`m gm{hË`àH$mamMr Amh, {VMr Am i I SmŠQa àma^r, A{Ve` HmQHmanU

५ सप्टेंबर, शिक्षक दिनाच्या निमित्ताने

गुरूवर्य डॉ. पु. ग. सहस्त्रबुद्धे- एक मूर्तिमंत तेजोरूप!

डॉ. व. दि. कुलकर्णी

डॉ. पु. ग. सहस्त्रबुद्धे

H$ê$Z XV AgV. H${dVm Agm, ZmQH$ Agm, M[aÌ Agm, {Z~Y Agm, SmŠQa `mM nÕVrZ OmV Am{U _J Z_bbr H$mX~ar/ZmQH$/H$mì` V arVga {eH$dm`bm KV. `m_i {dÚmÏ`mZm gm{hË`H$VrÀ`m Aä`mgmMr ñîQr `V Ag d V ñdV: ñdVÌnU Vgm {dMmahr H$ê$ bmJV. OmJ{VH$ dmL>_`mÀ`m gX^mV, gm{hË`eññÌmÀ`m AmYmamZ hmV Agbb SmŠQamM h AÜ`mnZ A{Ve` _mJXeH$ Ra.

SmŠQamM {dMma ññîQ AgV. Ë`mM AmH$bZ {Z:g{X½Y Ag. Ë`m_i Ë`mÀ`m AÜ`mnZmV EH$ ggÌVm Ag; VH$eÕ _mSUr Ag. AmñdmX H$gm ¿`md, Ë`mda qMVZ emñÌeÕ [aVrZ H$g _mSmd, `mMm AmXeM SmŠQa Amnë`m AÜ`mnZmVZ AmåhmnT C^m H$arV. V `m {eñVrbm "{Z~Y' åhUV. ("~Y' åhUO ~mYU; "{Z+~Y'

SmŠQamÀ`m dmUrbm Am{U b I Zrbm VO hmV V Ë`mÀ`m kmZmnmgZM Am{U {dkmZ{ZîRM! nU Ë`mhZhr A{YH$ V Ë`mÀ`m eÕ AmMmamM hmV. Ë`mM dmJU AmVZ Am{U ~mhêZ {Z_i hmV. Om {dMma, VmM CÀMma Am{U VmM AmMma, Aer Ë`mMr dmJUH$ hmVr. kmZ hrM eŠVr, h Ë`mM OrdY_gÌ hmV. kmZmnmgH$mnT V {dZ_ hmV. Eadr H$SH$ Am{U CJ ^mgUma SmŠQa, [a`mgVH$ma gaXgmB `mZm nÙ^fU gÝ_mZ bm^ë`mM g_OVmM nînhma Am{U nT KD$Z H$m_eVbm Ë`mÀ`m Kar Jb d gmîQmJ à{UnmV H$ê$Z Ë`mZr Ë`mÀ`m Jù`mV nînhma KmVbm d hmVr nTçmMm nSm {Xbm. H$_`mJr kmZ{ZîR néf l îRmda SmŠQamMr A I S ^ŠVr-àVr hmVr. Amåh {dÚmÏ`m_Ü` H$Ur ñdVÌnU qMVZ H$arV Agë`mM d V gmYma-gà_mU _mSV Agë`mM Ë`mÀ`m nmhÊ`mV Amb Va V Ë`mM _ZmnmgZ HmVH H$arV. hm AZ^d _bm Va dmadma Amb.

{nH$mdV AZ^d AkmZmÀ`m ag^ma, OmË`m j UmV ^amd gmWH$mM JYdma.

EH$OrdnU AgU.) SmŠQamZm gma {eñV~Õ, H$_dma bmJ. {dñH$[i VnUm, ^mJ i nUm {~bH$b I nV Zg. V {dÚmÏ`mZm gmJV, ""Amnb OrdZ Våhmbm "{Z~Ym'gma I OJVm Amb nm{hO. Våhr BW {eH$Vm åhUO Mma nñVH$mMr nar j naVr _m{hVr H$ê$Z KVm, Ag Zmhr. Amnë`m gd eŠVrM, gd CnbãY gm_JrM {Z~YZ H$ê$Z OrdZ CÎm_ arVrZ H$g OJmd `mM kmZ Våhr BW KV AmhmV hr XîQr KD$Z Våhr amhmd, OJmd d Ië`m AWmZ _mR ìhmd, hr _mPr BÀNm Amh; An j m Amh.'' Amnbm

OrdZJW H$gm ~mYmdm, H$gm ggK{QV H$amdm V SmŠQa n`m`mZ Amåhmg {eH$dV AgV. _bmM ~mbU, {b{hU, dmJU "{Z~Y-ê$n' Agm`bm hd, `mda Ë`mMm H$Qm j Ag. dmL_` _S i mMm H$m`H$_ Agm, dJmMr ghb Agm, ñZhg_bZ Agm {VMr H$mQH$ma Am I Ur H$br nm{hO; Vr H$m`dm{hV AmUÊ`mgmRr gd àH$maMr nd`mOZm H$br nm{hO; Ë`mà_mU H$m` H$aUmè`m ì`ŠVtMr {ZdS H$ê$Z, Ë`mÀ`mH$SZ Vr Vr H$m_ emVnU H$adZ KÊ`mMr j_Vm Am{U H$ebVm Agbr nm{hO; h gmÜ` H$aÊ`mgmRr ñdV: {H$Vr {ZJhr Am{U

{Z`_{ZîR Agb nm{hO, h SmŠQa AmJhmZ gmJV AgV.

SmŠQa ñdV: hm Y_ nm i V. Amåhr ømg "{Z~Y Y_' åhUV Ag. SmŠQamÀ`m Aä`m{gH$V EH$ _mR _ZJQr KSçm i QmJV Rdbb Ag. SmŠQa KSçm i mM Jbm_ ZìhV nU KSçm i mM {Zñgr_ CnmgH$ hmV. dŠVeranUm hm na_IîR nU X{_ i JU Ë`mÀ`m {RH$mUr hmVm. Ë`mM~am~a QmnQrn Am{U ñdÀNVmhr. Ë`mÀ`m Aä`m{gH$V _mOH$M \${ZMa hmV. Vhr gmY-gm`rM. \${ZMaMr JXu-ASJ i Zg. nñVH$hr _mOH$sM AgV. Ë`md i r O JWb I Z Mmb Ag, Ë`mMr gX^ nñVH$ VdTr AgV. JWmb` hr Ë`mMr Aä`mgJh hmVr. V _~B {dÚmnrRmM, _amRr {df`mVrb n{hb nrEM.Sr. Ë`mZm _hm{dÚmb`mV àmÜ`mnH$ hmÊ`mgmRr ~mhaÀ`m ehamVrb _hm{dÚmb`mMr {Z_ÌU `V; nU Ë`mZm "nU' gmSm`M ZìhV. nÊ`mVrb JWmb` Am{U {dÚmOZmÀ`m gm`r Ë`mZm gdm{YH$ _hÎdmÀ`m dmQV hmË`m. V "ZVZ _amRr {dÚmb`mV' {e j H$ åhUZM am{hb; Am{U JWdmMZ d JWb I Z Aì`mhVnU H$arV Jb. nrEM.Sr. ZVa gmV df V em i VM AÜ`mnH$ åhUZ hmV.

SmŠQa XmZM gÎmm _mZV EH$ åhUO bmH$gÎmm Am{U Xgar JWgÎmm. `m_Ü`hr V JWgÎmm gd IîR _mZV. "bmH$gÎmm' Am{U {VÀ`m OZZ-a j U-gdYZmgmRr Amdí`H$ Agbbr

SmŠQamMm _r Z._.{d. nmgZMm, åhUO em i nmgZMm {dÚmWu ZìhVm. g.n. _Ü` Jbm Vìhm Ë`mM n{hë`mnmgZM {dÚmWu gmJV H$s, ""SmŠQamM _Ô, Ë`m H$_mZ _mSb d Ë`mM ñnîQrH$aU Ë`mÀ`m nÕVrZ {b{hb H$s SmŠQamZm \$ma AmZX hmVm, Ë`mZm WmSg BH$S {VH$S Jbb MmbV Zmhr.'' _bm Va dJmV {QnU KÊ`mMr gd` ZìhVr; EH$mJ {MÎmmZ _r dJmV ì`m»`mZ EH$V Ag d Kar Amë`mda gÌê$nmZ Vr ZmXdZ RdrV Ag. Ë`m Ë`m {df`mÀ`m gX^mV AdmVa dmMZhr H$aÊ`mMr _bm AndS hmVr d gd {_i Z _mP qMVZ Mmb Ag. SmŠQamZr "bmH${hVdmXtMr eVnÌ' {eH$dbr; Ë`mda ghm_mhrV àíZ Amb. _mPr CÎma _r _mÂ`m qMVZmZgma {b{hbr hmVr. CÎman{ÌH$m dmQVmZm SmŠQamZr gJù`mÀ`m CÎman{ÌH$m {Xë`m. _mPr _mÌ _bm {_i mbr Zmhr. Vr edQr Ë`mZr hmVmV KVbr Am{U åhUmb, ""CÎman{ÌH$m dJ i r Amh.'' _r YmñVmdbm hmVm. dmQbm H$s, AmVm MmJbrM hOar KVbr OmUma; nU SmŠQa åhUmb, ""BW ñdVÌ Aä`mg {XgZ Ambm Amh Am{U Vm gì`dpñWVnU _mSbbm Amh. Våhr gdmZr _r gm{JVb VdTM Am{U VgM {bhmd, h _bm _bV: An{j V Zmhr. Vr {H$_mZ An j m Amh. Våhr Ë`mÀ`m AmYmamZ A{YH$ dmMZ H$amd d ñdVÌ {dMma H$amdm, hrM _mPr V_À`mH$SZ I ar An j m Amh.'' SmŠQamZr H$bbm hm Jmad, hm H$nmàgmX _mÂ`m {dÚmOrdZmbm A I S gOrdZr nadrV Ambm Amh. {deÕ kmZ{ZîR néf {H$Vr IîR àVrMm gËdJUgmÝZ AgVm, `mM h gdmÎm_ CXmhaU hmV.

"JWgÎm' `m XmZM gÎm Ë`mZr AWnmgZ B{Vn`V à_mU _mZë`m. "BœagÎm à_mU' Agm CXJma Ë`mZr H$YrM H$mT>bm Zmhr. am1Q> gdYZmÀ`m ÑîQ>rZ JW hr _hmeŠVr Amh, h V Amnë`m dmUrZ Am{U b I UrZ bmH$_Zmda A I SnU Rg{dV am{hb. "Om JW {Z_mU H$aVm Vm na_ídamÀ`m _VuMrM àË`H$mÀ`m {MÎmmV à{VîRmnZm H$aVm.' BVH$s Ë`mMr JW^ŠVr ÑT>, I mb Am{U Sm i g hmVr. SmŠQ>amZr Amnë`m {Z~Y-JWmVZ gañdVrÀ`m {H$VrVar VOñdr {dMma_Vu {Z_mU H$ë`m AmhV. "^maVr` bmH$gÎm' hm Ë`mMm ñdV:Mm gdm{YH$ AmdSVm JW. Ë`mg amÁ`nañH$ma {_ i mbm, Vìhm Ë`mZr BîQ> {_Ìmgh ^ma-^mQ>Ka-ghb H$mT>br d V nañH$ma YZ gdmÀ`mgmRr dmQ>Z Q>mH$b.

SmŠQ>a h {dMmaeŠVrM Og CnmgH$ hmV Vg V am1Q>eŠVrMhr na_I îR ^ŠV hmV. AmnU "bmH${e j H$' d "am1Q>r` JWH$ma' ìhmd, hr Ë`mMr _Zrfm hmVr. {d{OJrf _hmam1Q>-Y_mM V àdŠV hmV. V àd{ÎmdmXr, néfmWgnÝZ H$_`mJmM nañH$V hmV. Amdí`H$ Vìhm "bmH$gÎm'Z "XSgÎm'Mm dmna H$aU hm Y_ Amh h V ~OmdZ gmJV. ì`mg _hfvÀ`m _hm^maVmVrb VÎdkmZmbm V "am1Q>Y_' Ag g~mYVmV. ^JdmZ IrH$îUmMm Y_M am1Q>mMm àmM `eñdrnU Mmbd eH$Vm, h Ë`mZr dmadma gm{JVb Amh Am{U `m

H$îUàUrV H$_`mJmbm {dkmZàUrV g_mOaMZMr OmS {Xbr Amh. SmŠQ>a h Eíd`mÀ`m amO{dÚM àmÜ`mnH$, àdŠV d nañH$V hmV. `mgmRr Ë`mZr b I Ur Mmbdbr; dmUr {eUdbr. b I Ur-dmUr hr Ë`mZr eñÌ-AñÌgma I r dmnabr. ""{e j H$ {dÚmÏ`mZm KSdrV AgVmV; n`m`mZ V am1Q>mbm KSdrV AgVmV.'' `mda Ë`mMr AT> i {ZîRm hmVr. am1Q>-~mYUrM H$m` V {ZabgnU, A{dMbnU H$arV am{hb. "_amR>çmZr H$m` ~mYb?' Ag H$mUr {dMmab Va SmŠQ>a VmSH$Z CÎma XV, ""_amR>çmZr ^aV^_rMr Apñ_Vm ~mYbr; Am{U Ë`m Apñ_VÀ`m ^ì` _{XamV Ý`m. amZS, bm. {Q> i H$, AmJaH$a, gmdaH$a, Am~SH$a `mÀ`m~am~a AaqdX, Q>mJma, {ddH$mZX, g^mfMÐ, a_U _hfu, am_mZOZ, _hmË_mOr, eaX~m~ `mgma»`m _hmnéfmÀ`m _Vu I mXë`m... _Zî`mMr AhdÎmr, Ë`mÀ`m ì`pŠVËdmMm hH$ma _hmam1Q>mZ {OdV R>dbm!''

Ag h Jéd` Sm. n.J. ghñÌ~Õ {dMmamZ H$SH$ hmV, {Xgm`bmhr V CJ-J^ra hmV; nU _ZmZ _X, emV, à_i Am{U dËgb hmV. Ë`mMm nmem I gmYm. nmT>a e^ YmVa, nmT>am e^ eQ>, ~Xm_r qH$dm {Zù`m Vb_ aJmMm H$mQ>, WmSr CM dmQ>mdr Aer H$Ýìhm gMr KSrMr H$m i r Q>mnr, nm`mV dhmUm. ~mbU gW. àgJnaËd Ë`mV MT>Vma, AmdmO H$U I a nU H$maSm Zìh, _mXdVH$SM OmUmam.

OmaXma Rmerd dŠVËd. nmRmVa I n, nU Ë`mMm Cn`mJ Oéarnar VmM. I SZmÀ`m ^{_H$V dŠVËdmbm `Umar CnamYmMr Yma VrúU Ag nU agJhUmÀ`m d i r dmUr àgÝZ _Zmha ~Z. Ë`mV {dZmXmMmhr _Ya {eSH$mdm `B. SmŠQ>amZr {dÚm gm^m i br-dmT>dbr; {dÚmWu gm^m i b-KS{db; _m`^mfm gm^m i br- I r_V H$br; Xe-Y_ gm^m i bm-g_W H$bm. SmŠQ>a åhUO EH$ VOmê$n hmV; EH$ epŠVê$n hmV; EH$ gK{Q>V, {Ma~Xr ~mYUrM _{V_V OrdZVÎd hmV! Ag Jê$ bm^U h na_^m½` hm`! Ë`mM JW AmOhr Ë`mÀ`m `m VOmMr d gm_Ï`mMr CÕmaH$ àMrVr XVmV.

nT> g.n. _hm{dÚmb`mV ì`m»`mVm åhUZ _r Jbm. SmŠQ>a _mÂ`mer d[aîR> A{YH$mar åhUZ H$Yrhr dmJb ZmhrV; EH$ ghH$mar {_Ì hmM ^md Ë`mÀ`m _ZmV Ag. {dÚmÏ`mÀ`mhZ _r d`mZ 12-15 dfmZrM _mR>m hmVm; Vg h AVa ~VmMM hmV; Ë`m_ i _mP>_bmV {_g i U, Ë`mÀ`mer Od{ i H$Z dmJU ghOnU KSV Ag. _mP> AÜ`mnZhr agJhUmVZ _ë`_mnZmH$S OmUma Agë`mZ _bmZm V AmdS. SmŠQ>a h gma nmhV hmV. V _YZ _YZ Kar `V. AmdSrM XmZ nXmW _mJZ KV, MMm H$aV I mU Mmb Ag. EH$Xm dfA I a V Amb. AgM ~mbU Mmbb hmV; ~mbVm ~mbVm V ghO åhUmb, ""AmVm V_Mr Z_UH$ H$m`_ H$am`Mr Amh; _mÂ`mH$SZ Vg {e\$magnÌ

Om`bm hd. nU V XU _bm H$g eŠ` Amh? Våhr _mÂ`mn j mhr {dÚmÏ`m_Ü` A{YH$ {à` Am{U AmdSV Pmbm AmhmV. Våhmbm ZmH$arhZ Xa H$aUM {hVmdh Amh.'' SmŠQa Ag ~mbb, nU ~mbVmZm _Ðda {_pñH$b pñ_V hmV; ZÌmV Anma H$mVH$ Am{U à_^md hmVm. SmŠQamZr Vg H$mhrhr H$b Zmhr; CbQ "{e j U àgmaH$ _S i m'Mm AmOrd g^mgX _bm H$amd Aer {e\$mag Ë`mZr H$br! hr JUJmhH$Vm, hr CXma, CXmÎm _ZmdÎmr Am{U h {Zan j à_Ë`mZr _bm edQn`V {Xb.

SmŠQamÀ`mg~Yr {H$Vr{H$Vr gmJm`M? {h_mb`mÀ`m _mRnUmM Am{U Ë`mÀ`m e^Ydb gmX`mM {H$Vrhr dUZ H$b Var V na hmUma Zmhr. SmŠQamM "JéËd' AgM àMS Amh; n{dÌ Am{U nmdH$ Amh. Ë`mÀ`m ñ_aUmZhr _Z kmZ_mJu hmV; e{Mî_V hmV!

Jê$Xdä`m Z_:Ÿ& Z_m Z_:Ÿ&&

✸✸

Sm. d. {X. HbHUu
Ûmam à. à. {ZaJSH$a, 15 dXmdZ,
759/126 à^mV amS, nU 4.

A{b~mJ H$ÐmMr "am_YZœa'ghb

Amnë`m AmO~mOÀ`m n[agamMm n[aM` H$ê$Z KU, OrdZm_VmÀ`m {eSH$mì`mZ {ZgJmV hmUma ~Xb AZ^dU, nmdgmV {^OÊ`mMm AmZX bQU Am{U WmSr SmJa^_Vr Aem CÔemZ kmZ à~m{YZrÀ`m A{b~mJ H$ÐmV\$ _b d nmbH$ AemgmRr nmdgm i r ghbrM Am`mOZ H$b hmV. A{b~mJÀ`m CÎmag Agbb "am_YZídamM _{Xa' h {RH$mU {ZdSÊ`mV Amb.

ndu VW "am_YaZ' ZmdmMm {H$ëbm hmVm Agm Cëb I Amh. `mdê$ZM `m _{Xamg d g^mdVmbÀ`m n[agamg "am_YZœa' Ag Zmd nSb Agmd. A{b~mJ-_~B h_añË`mVZ _{XamH$S ~{KVë`mg WQ hÎmrgma I m ^mg hmVm, åhUZ `mbm "hÎmrMm SmJa'hr åhUVmV.

ghbrMm _mJ, AmJZJa V H$mb Agm gSH$Mm 4 {H$._r., nT 3 {H$._r. Mm am_YZœaMm SmJaMT, SmJamdaMr ^QH$Vr Am{U naVrMm àdmg Agm {_i Z 16 {H$._r.Mm hmVm. a{ddma 12 Ob amOr gH$m i r 8.00 dm. A{b~mJ_Yrb H$mÝhmOr AmJ `mÀ`m nVù`mnmgZ ghbrbm àma^ Pmbm. 22 nmbH$ d 58 _b-_br `m ghbrV gh^mJr Pmbr hmVr. AJXr NmQ {dÚmWu d Ë`mM nmbH$ H$mb JmdmnmZ`V dmhZmZ Jb. Va ~mH$sM gJ i MmbV {ZKmb. I è`m AWmZ ghbrg gédmV H$mb JmdmnmgZ Pmbr. àW_ WmS _m i amZ d ZVa H$adXrÀ`m Omù`mVZ, n i gmÀ`m XmQ PmSrVZ, gmJmÀ`m bmJdSrVZ, {ZdSJmÀ`m H$_mZrVZ _mJ {ZKV hmVm. d`mMr OmUrd {ZgJ H$ê$Z XV hmVm. nU CËgmh Ë`mda _mV H$arV hmVm.

{dÚmÏ`mZr Amnë`m~am~a qMM, qb~, Am~m, H$aO, g~m^i, Jb_mha B. {~`m AmUë`m hmË`m. Ë`mMr CY i U gdOU H$aV hmV. {d{dY amZ\$b AZ ^maJ, H$aQbr dJa amZ^mÁ`mMr _m{hVr KV. n{hë`m QßßmÀ`mda H$Yr Ambm H$i bM Zmhr. WmSr {d I mVr KVbr. {dÚmÏ`mZr àW_ Jmù`m-{~pñH$QmMr AmdaU BVñVV: QmH$br hmVr, nU {ZgJmVrb àXfU, H$Mam `m ~m~V Ë`mÀ`mer ~mbë`mda gdmZr Vr AmdaU, ßbmpñQH$ {neì`m EH$Ì H$ê$Z ~am~a KVë`m d ghb gnn`V nÝhm `m{df`r H$mUVrhr gMZm Úmdr bmJbr Zmhr.

WmSr gnmQr, _Ü`M I SH$m i ^mJ AZ edQMm H$RrU MTUrMm Qßnm H$aV ggmQ dmè`m_Ü` Xnmar 12 À`m g_mamg am_YZœar nmhmMbm AZ AmZXmMm EH$M Oëbmf Pmbm.

am_YZœamM XeZ KD$Z gdmZr Amnmnb S~ CKSb. ^mOZ_Ì åhUZ gdmZr `WmgmJ nmQnOm H$br. Ë`mZVa n[agamMr _m{hVr, WmSr ^QH$Vr H$br. SmJa_mÏ`mdê$Z Ya_Va V adg hm nmhÊ`mÀ`m e`VrMm I mSrMm ^mJ ZrQ {XgV hmVm. adg, W i, A{b~mJ hr gd g_Ð {H$ZmanÅr NmZM {XgV hmVr. I Xar-CXar hr g_ÐmVrb NmQrer ~Q _mh nmSV hmVr. HZHœamMm SmJahr I nM Od i dmQV hmVm.

^QH$Vr ~am~aM gm_Xm{`H$ ghbJrV-g_aJrV hr OmaXma AmdmOmV gdmZr åhQbr. Xnmar am_YZídaÀ`m npíM_H$Srb nmPaVbdmH$S XmZ QH$Sçm nma H$ê$Z OmÊ`mg {ZKmbm. nmdgm i r ghb AgZhr nmdgmZ AmÎmmn`V XSr _mabr hmVr. Ë`m_i AWmVM nmPaVbmdmV gJ i M _ZgmŠV S~b Am{U _J OmaXma nmdgmZ Amnbr nU hOar bmdbr.

Xnmar 3.00 dm. naVrÀ`m àdmgmg {ZKmbm. añË`mV nÝhm EH$m Y~Yã`m_Ü` gdmZr _ZgmŠV {^OÊ`mMm AmZX bQbm. AZ _J WmS MmbV d WmS dmhZmZr gdOU A{b~mJbm naV Ambm, V nTMr ghb H$ìhm H$mTm`Mr `mM _Zg~ aMVM...

gm. em^m \mQH, A{b~mJ

---

g_mJ Xmd{Z {Xbrg _Obm _X {Xì` hr, Xm{dbrg J A_mb Vd hr gaå` Zd gpîQ

E l mXr JmîQ Amnë`mbm g_OV Ag åhUVmZm qH$dm AW b j mV `VmZm H$m` KSV? dmMVmZm, EH$VmZm, nmhVmZm, AZ^dVmZm, H$Vr H$aV AgVmZm Zh_r AmnU, AmYr O {eH$bm Ë`mÀ`mer ZdrZ JhU H$aV Agbë`m kmZmMr VbZm H$aV AgVm. hr VbZm H$ê$Z Zì`m kmZmMr gmJS KmbVm Ambr nm{hO. g_mVa^O MmH$mZmM JUY_ AmnU Aä`mgVm AmhmV. Va g_mVa afmM JUY_ Amnë`mbm AmYr _mhrV AgVmV. `m JUY_mMm d g_mVa^O MmH$mZmÀ`m AZH$ JUY_mV gJVr Amh. hr gJVr b j mV `U hm AmH$bZmMm \$ma _hÎdmMm ^mJ Amh.

AmH$bZ hmU åhUO H$m`?

★ Ame`mVrb gQçm gQçm _ÚmMm AW H$ i U, VgM gH$\{bV AW g_OU, gJVr bmdVm `U.
★ Ame`mVrb \{dgJVr Am i lVm `U d \{dgJV _ÚmMr _ZmV ZmX H$ê$Z RdVm `U.
★ _hÎdmÀ`m Ame`mVrb gmVË` b j mV `U.
★ \{^ÝZ gH$ënZm_Yrb gmå` d ^X g_OU.
★ E l mÚm E l mÚm gH$ënZM gd JUY_ g_OU.
★ `m JUY_mMr H$_dmar Am\{U àVdmar H$aVm `U.
★ Amdí`H$ (Essential) JUY_ g_OU.
★ E l mÚm à\{VmXZmVrb \{d\{dY ~mO g_OU.

★ E l mÚm à\{H$`Vrb gd Q\ßn g_OU. Ë`m à\{H$`Vrb H$ i rMr nm`ar g_OU.
★ Ame`mVrb gú_ ~maH$md b j mV `U.
★ Ame`mVrb J\{hV H$mUVr, gË` JmîQr H$mUË`m, \{Z`_ H$mUV, gdgm_mÝ` \{dYmZ H$mUVr h g_OU.
★ \{d\{dY gH$ënZm_Yb g~Y g_OU.
★ CXmhaU XVm `U. Á`m JmîQr CXmhaU ZmhrV. (Nonexamples) Ë`m b j mV `U.
★ ê$nmVa H$aVm `U. ZdrZ aMZm H$aVm `U. _hÎd g_OU. gm_mÝ`rH$aU H$aVm `U. \{ZîH$f H$mT`m `U.
★ AXmO ~mYVm `U / H$b Am i lVm `U.
★ CXmhaUm_Yrb \{Xbë`m JmîQr g_OU.
★ CXmhaUm_Ü` H$m` \{dMmab Amh V b j mV `U.
★ E l mXr g_ñ`m H$mUË`m VÎdmda AmYm\[aV Amh V b j mV `U.
★ eãXmW g_OU. b j UmW g_OU.

★ aMZVrb gd KQH$ b j mV `U. da \{Xbë`m \{dYmZm_YZ AmH$bZmÀ`m qH$dm g_OÊ`mÀ`m \{d\{dY NQm ì`ŠV Pmë`m AmhV. Ë`m gd NQm V_À`m ZŠH$sM b j mV Amë`m ZgVrb. AZH$ eãXmM AWM g_Ob ZgVrb. åhUO AmH$bZmÀ`m n\{hë`mM nm`arbm AS l i m`bm hmV. AmH$bZmÀ`m `m \{d\{dY NQmMm AW AmnU EH$m CXmhaUmdê$Z g_OZ KD$.

B. 9 dr À`m \{dkmZ nñVH$mVrb nîR H$. 194/195 `mdarb ~mîmr^dZ hm n[aÀN>X nmhm.

n[aÀN>X ZrQ dmMë`mda Vm g_Obm Amh, Ag hmÊ`mgmRr H$m` H$m` ìhmd bmJb? `mMm \{dMma l mbr _mSbm Amh. Våhr dmMV AgVmZm Ë`mVrb \{H$Vr ^mJ V_À`mn`V nmhmMbm hmVm, `mMr _Zmer ZmX H$am.

`m n[aÀN>XmÀ`m gédmVrbm H$mhr eãXmMm Cëb l Ambbm Amh. b l H$mZ øm eãXmMm (gH$ënZmMm) Våhmbm nd n[aM` Amh, Ag JhrV Yab Amh. CXm. ÐdmMm CËH$bZmH$, CËH$bZ `m gH$ënZmMm AW Våhr ndu Aä`mgbm Agb Ag JhrV Yê$Z b l H$mZ EH$H$m dmŠ`mV Ë`m gH$ënZmMr CO i Ur H$br Amh. l am l a `m gH$ënZm Våhmbm naem ñnîQ AmhV Zm?

H$mhr gH$ënZmMm Va ZgVmM Cëb l Pmbbm Amh. `m gH$ënZmM AW Våhmbm l n \{XdgmnmgZ _mhrV

Z \{h kmZZ gÑe n\{d Ì_ Bh \{dÚV&

AmhV Ag g_OZ b I H$mZ Ë`m gH$ënZmMm AW ñnîQ H$aÊ`mgmRr EH$hr dmŠ` {b{hbb Zmhr. CXm. Ðd AdñWm, dm` AdñWm, Vmn_mZ, AdñWmVa, H$j Vmn_mZ, Cî_m, ñWm` nXmW, ÐdU, nîR>^mJ, dJ, hdVrb AmÐVM à_mU B.

n[aÀN>XmMm gH${bV AW g_OÊ`mgmRr `m gH$ënZmM AW Amnë`mbm ZŠH$s _m{hVr hdV. `mVrb nXmWmÀ`m AdñWm, H$j Vmn_mZ `mgma»`m gH$ënZm AñnîQ AgVrb Va "~mînr^dZ' hr gH$ënZm g_OUmaM Zmhr. n[aUm_V: gd n[aÀN>XmMM AmH$bZ AnU amhrb.

hm n[aÀN>X dmMV AgVmZm ñWm` nXmWmM ÐdmV hmUma AdñWmVa åhUO ÐdU d Ðd nXmWmM dm`V hmUma AdñWmVa åhUO CËH$bZ d ~mînr^dZ. hm AdñWmVamVrb H$_ V_À`m b j mV Amb H$m?

CËH$bZ d ~mînr^dZ `mVrb \$aH$ Våhmbm g_Obm H$m?

~mînr^dZ `m gH$ënZM ñnîQrH$aU H$aVmZm Ë`m gH$ënZM AZH$ JUY_ n[aÀN>XmV dJdJù`m {RH$mUr Amb AmhV. CXm.

1. ~mînr^dZmV ÐdmM ê$nmVa dm`V hmV.
2. ~mînr^dZ hr AdñWmVamMr à{H$`m Amh.
3. ~mînr^dZ H$j Vmn_mZmda Amh.
4. ~mînr^dZ CËH$bZmH$mn j m H$_r Vmn_mZmda hmV.
5. ~mînr^dZ H$d i ÐdmÀ`m nîR>^mJmda hmV.
6. ~mînr^dZmMm dJ ÐdmÀ`m nîR>^mJmda Adb~Z AgVm.
7. ~mînr^dZmMm dJ ÐdmÀ`m Vmn_mZmda Adb~Z AgVm.
8. {^ÝZ ÐdmMm ~mînr^dZmMm dJ {^ÝZ AgVm.
9. ~mînr^dZmMm dJ CËH$bZmH$mda Adb~Z AgVm.
10. ~mînr^dZmMm dJ ÐdmÀ`m g^mdVmbÀ`m n[apñWVrda Adb~Z AgVm.
11. dmam AgVmZm ~mînr^dZmMm dJ OmñV AgVm.
12. H$maSçm hdV ~mînr^dZmMm dJ OmñV AgVm.

`mVrb 1, 2 d 4 H$_mH$mM JUY_ h Amdí`H$ JUY_ AmhV h V_À`m b j mV Amb H$m?

`m n[aÀN>XmVrb nTrb dmŠ` ~Km-

"'~mînr^dZmMm dJ hm ÐdmÀ`m CËH$bZmH$mda Adb~Z AgVm. CXm. nQmbÀ`m ~mînr^dZmMm dJ hm nmÊ`mÀ`m ~mînr^dZmn j m A{YH$ AgVm.''

hr dmŠ` dmMVmZm Om AW Üd{ZV hmVm Vm åhUO CËH$bZmH$ ~Xbbm Va ~mînr^dZmMm dJ ~XbVm naV `mn j m OmñV g_OÊ`mgmRr I mbr EH$ CXmhaU {Xb Amh. Ë`m CXmhaUmV EH$, Z {Xbbr JmîQ Amh. Vr åhUO nQmbMm CËH$bZmH$ nmÊ`mÀ`m CËH$bZmH$mn j m H$_r Amh. hr JmîQ Våhmbm _mhrV Agbr Va bJM Ë`m dmŠ`mV XSbë`m AWmMr gJVr Våhmbm bmJb.

CXm : nQmbMm CËH$bZmH$ nmÊ`mn j m H$_r åhUZ nQmbMm ~mînr^dZmMm dJ nmÊ`mÀ`m ~mînr^dZmÀ`m dJmn j m OmñV.

åhUO gdgmYmaUnU E I mÚm ÐdmMm CËH$bZmH$ H$_r Agb Va Ë`mMm ~mînr^dZmMm dJ OmñV Agb.

hm J{^VmW g_Obm d AZ^dmM {Z`_mV ê$nmVa H$aVm Amb, Va AmH$bZ MmJb Pmb.

~mînr^dZmdaMm hm n[aÀN>X dmMVmZm HmUHmUVr CXmhaU V_À`m Smù`mg_ma Ambr?

Mhm H$aVmZm, nmUr CH$ i V AgVmZm nmÊ`mÀ`m dm\$m ~mha nSVmZm {XgVmV `W CËH$bZ hmV Amh H$s ~mînr^dZ?

Amb H$nS H$maS hmVmZm H$nSçmVrb nmUr Zmhrg hmV. h CËH$bZmZ Pmb H$s ~mînr^dZmZ H$s AmU I r H$emZ?

g_ÐmÀ`m nmÊ`mM ~mînr^dZ hmD$Z Ë`m dm\$M TJ hmVmV.

JbarV dm i V KmVbb H$nS bdH$a dm i VmV H$s I mbrV KmVbb?

gmSbb nQmb dm amH$b bJM CSZ H$m OmV?

Aer {OVH$s CXmhaU V_À`m

I mMm I i J VSd H$mQ H$gbmhr ZM hf{dfmX, n[apñWVrbm XD$ QŠHa, HmVrMm K_dmZr ZmX.

Smù`mg_ma `Vrb {VVH$ AmH$bZ MmJb hmBb.

Amnb g_OU nŠH$ hmV OmÊ`mgmRr Aä`mg H$aVmZm H$m` H$amd bmJV?

nÝhm nÝhm AZ^d KVë`mZ Ë`mVrb ~maH$md g_Om`bm bmJVmV. Ë`m_i MmJb H$iÊ`mgmRr nÝhm nÝhm dmMmd bmJV naV àË`H$ d i M dmMZ dJù`m àH$maM Agmd bmJV. Ë`m~Ôb g{dñVa _m{hVr, `mndu Ambë`m dmMZ `m b I mV Amh nU WmSŠ`mV gmJm`M Va,

nddmMZ H$aVmZm _ZmV eH$m {Z_mU Pmë`m nm{hOV. àíZ nSb nm{hOV. Aem OmñVrV OmñV àíZm_i g_J AmH$bZmgmRr _XV hmV. dJmV {eH$V AgVmZm {ej H$mÀ`m H$WZmVZ, ñnîQrH$aUmVZ, {d{dY CXmhaUmVZ {df`mÀ`m {d{dY ~mO CbJSV OmVmV. eH$mMr, àíZmMr CÎma {_i V OmVmV.

Kar Aä`mg H$aVmZm, {eH$dZ Pmbbm Ame` nÝhm dmMVmZm, Ë`mV Ambë`m gd gH$ënZmMr `mXr H$amdr. `m `mXrVrb H$mUË`m gH$ënZm AmnU AmYrM {eH$bm AmhmV d H$mUË`m gH$ënZm Zì`mZ {eH$bm `mMr ZmX H$amdr.

_hÎdmÀ`m gH$ënZmÀ`m JUY_mMr `mXr H$amdr. Ë`mVrb AmdíH$ JUY_mda I Um H$amì`mV.

AdKS eãXmM dmÀ`mW (Dictionary Meanings) d {d{eîQ gX^mVb AW g_OZ KD$Z V {QnZ RdmdV.

Ame`mVrb gH$ënZm, {Z`_ `mZr AZH$ àH$maMr CXmhaU AmRdÊ`mMm à`ËZ H$amdm d Vr CXmhaU {bhZ RdmdrV.

dmMVmZm _ZmV Ambb àíZ {QnZ RdmdV. CXm.- da {Xbbm ~mînr^dZmdarb n[aÀNX Aä`mgV AgVmZm CËH$bZmH$mn j m H$_r Vmn_mZmbm ÐdmM dm`V ê$nmVa H$g hmV? Agm _b^V àíZ nS eH$Vm. `mM CÎma {_i më`mg AmH$bZ nU hmÊ`mg Cn`mJ hmBb. V CÎma {e j H$mÀ`m AWdm gX^nñVH$mÀ`m _XVrZ emYVm `Bb.

dmMbbr _m{hVr ñdV:À`m eãXmV {b{hÊ`mMm AWdm Xgè`mbm g_OmdZ gmJÊ`mMm à`ËZ H$bm Var AmH$bZmV H$mR CUrd am{hbr Amh, V H$ i V. Om ^mJ ñdV:À`m ^mfV ì`ŠV H$am`bm O_V Zmhr. Aem ^mJmM ZrQ AmH$bZ Pmbb Zmhr Ag g_Omd.

✸✸

àm. {ddH$ nm|j

àmMm`, km.à.à., nU 30.

AmŠQm~a _{hÝ`mMm H$m`H$_

{Xdm i rÀ`m gÅrVrb 2 {XdgmMr gm`H$b ghb : Od i nmgÀ`m g_ma 70 V 80 {H$._r. À`m _mJmMr {ZpíMVr H$amdr. Sm~ar añVm d H$ÀMm añVm `mM {_I U Agmd. E{Vhm{gH$ {RH$mU, E I mXm H$ma I mZm, gm_m{OH$ àH$ën, ZXrH$mR-g_Ð{H$Zmam, QH$Sr, {dkmZ-VÌkmZ H$Ð, Jm_rU ^mJ B. nH$s A{YH$m{YH$ {RH$mU Ë`mV AgmdrV. {Xdgmbm 30 V 40 {H$._r.M AVa H$mnZ _ŠH$m_mbm E I mÚm JmdmV Omd. VW, _bmZm-Jm_ñWmZm Jm i m H$ê$Z Ë`mÀ`mg_ma EH$-XrS VmgmMm _ZmaOZna H$m`H$_ gmXa H$amdm. Ë`mMr V`mar gßQ|~a_Ü`M H$ê$Z ¿`mdr. g_aJrV, A^J, ZmQH$b, ZH$bm, àgJZmQç, OmXM à`mJ, _m{hVrna H$mhr JmîQr B. H$m`H$_ ~gdmdV. ghbrndu {dÚmï`mZm gm`H$brM nŠMa H$mTU d AÝ` H$mhr XéñË`m {eH$dmì`mV. ghbrV nŠMa H$mTÊ`mM gm{hË`, hdMm nn, H$mhr nÝh B. JmîQr ~am~a Agmì`mV. ghbrV gm`H$bMr e`V hmUma Zmhr `mMr H$m i Or ¿`mdr. 10-15 OUm_mJ EH$ OU _mRm Agmdm. eŠ` Pmë`mg 1-2 OdU Var ñdV:M ~ZdmdrV. Ë`mgmRr Amdí`H$ {eYm àË`H$mbm ~am~a AmUÊ`mg gmJmdm. gm`H$b ghbrVZ AmgnmgMm {ZgJ, I Sr eŠ` VW Wm~Zhr nmhmdrV. JmdmVrb bmH$mer WmSmd i ~mbZ, VWrb àíZ g_OmdZ KD$Z _J nT Omd. gmVdrÀ`m darb {dÚmï`mZm Adí` Aem ghbrg Ý`md. _ŠH$m_ JmdmÀ`m nSdrV, Xd i mV, em i V H$amdm. gm`H$br~m~V d gm`H$b Mmb{dÊ`m~m~V `m½` gMZm Úmì`mV. àW_mnMmamM gm{hË`hr ~am~a ¿`md. SmJaXè`m_Yë`m ghbrn j m dJù`m àH$maM AZ^d Aem ghbrV `VmV. dJù`m j _VmMmhr H$g bmJVm. {dÚmï`mMm AmË_{dídmg dmTÊ`mg d AZH$ AZn{ jV àgJmZm CÎm_arVZ gm_ma OmÊ`mg Aem ghbrMm {ZpíMVM Cn`mJ hmVm. V_M AZ^d Am_À`mn`V nmhmMdm.

nam^dmÀ`m Ap½Z Ádmbm `e gdUm H$a{Vb CÁÁdb, XUH$Q _ZJQ A_M KS{db {Xì` CÚmMm ^{dî`H$mb.

""NmÌ à~mYZ Xrnmdbr {defmH$'' {dVaU ì`dñWm

_hmamîQ´-Jmdm-~i Jmd {_iZ 85 hZ A{YH$ {RH$mUr `mdfu Xrnmdbr {defmH$mMr {dVaU ì`dñWm H$br Amh. `m {dVaU H$ÐmM nÎm Imbr {Xbb AmhV. g^mgXmZr 10 AmŠQm~aZVa Amnbm {Xdm i r AH$ Amnë`m JmdmVrb {dVaU H$ÐmdêZ KD$Z Omdm. AH$ ZVmZm `m AH$mVrb nîR H$. 31-32 darb àíZmdbr ^êZ Údr.

Á`m Jmdm_Ü` {dVaU H$Ð ZmhrV, Ë`m Jmdm_Yrb H$mUr g^mgX Oa Od i nmgÀ`m {dVaU H$ÐmdêZ AH$ KD$Z OmUma AgVrb Va Ë`mZr 30 gßQ|~andu V H$mUË`m {dVaU H$ÐmdêZ AH$ KD$Z OmUma AmhV, V H$ i dmd åhUO Ë`mà_mU Ë`mMm {Xdm i r AH$ VW nmR{dbm OmBb.

Á`m g^mgXmZr a{OñQa nmñQmZ {Xdm i r AH$ nmR{dÊ`mgmRr é. 25/- OmXm ^ab AmhV (^ab Zgë`mg d {Xdm i r AH$ a{OñQa nmñQmZ KanmM hdm Agë`mg 30 gßQ|~andu é. 25/- _»` H$m`mb`mV g_j AWdm _{ZAmSaZ AWdm Sr.Sr.Z ^amdV.) Ë`mZm {Xdm i r AH$ Vg nmR{db OmVrb.

Á`m Jmdm_Ü` {dVaU H$Ð ZmhrV VW AH$ nmñQmZ nmR{db OmVrb. AH$ nmñQmV Jhm i Pmë`mg, Z {_i më`mg, Xgam {Xdm i r AH$ nmR{dbm OmUma Zmhr.

Á`mMr dJUr df 7 AH$ 3 bm gnUma Amh. AemZm Jë`mdfuMm {Xdm i r AH$ {_i bm hmVm. Ë`mZm `mdfuMm {Xdm i r AH$ hdm Agë`mg Ë`mZr nTrb dfmMr dm{fH$ dJUr ^amdr. AÝ`Wm {Xdm i r AH$ {dH$V ¿`mdm bmJb. Ë`mZm df 7 AH$ 4 hm AH$ Ë`mÀ`m dJUrVrb edQMm AH$ åhUZ nmRdbm OmBb.

~hVmer H$Ðmda kmZ à~m{YZrMr {d{dY àH$meZ, OZ {Xdm i r AH$, Üd{Z{\$Vr, NmÌ à~mYZMm BJOr AH$, B. {dH$sgmRr CnbãY AmhV. Ë`mMr `mXr d qH$_V edQÀ`m nmZmda {Xbr Amh. V_À`mnH$s Á`mZm Or nñVH$-OZr _m{gH$-Üd{Z{\$Vr hì`m AgVrb Ë`mZr 30 gßQ|~andu _»` H$m`mb`mV nÌmÛma _mJUr ZmXdbr Va V gm{hË` g~{YV {dVaU H$Ðmda nmR{dÊ`mMr {ZpíMV ì`dñWm H$br OmBb. {Xdm i r AH$ KD$Z OmVmZm, ng XD$Z Våhr hr nñVH$-_m{gH$-Üd{Z{\$Vr KD$Z OmD$ eH$mb.

Xrnmdbr {defmH$mV A{YH$m{YH$ OUmZm d i V d IÌrera {_i mdm, `mgmRr H$bbr hr ì`dñWm `eñdr hmÊ`mgmRr, gd g^mgX ghH$m` H$aVrb Agm {dídmg dmQVm. {dVaU H$Ð gm^mi Umè`m ì`ŠVr Ë`mÀ`m {ZË` ì`mnmVZ d i H$mTZ ñd`gdr dÎmrZ h H$m` H$arV AmhV. `mM ^mZ g^mgXmZr Rdmd d H$m`H$Ë`mZm ghH$m` H$amd hr {dZVr.

NmÌ à~mYZ Xrnmdbr {defmH$ 1998 - {dVaU H$Ð

1. _~B {d^mJ

dgB	- gm. _Ym hanZH$a, g`mJ 7A, gmZma Am i r, nmnSr, dgB, {O. RmU 401207
~mardbr	- gm. AObr Omer,401a_[UH Qag,HñVa nmH$, qenmbr amS, ~mardbr(n.),_~B 400092☎8060241
AYar	- gm. g{JVm A{Zb KmSH$, 4/21 _mJXeZ gmgm., àm. EZ. Eg. \$SH$ amS, AYar, _~B. ☎ 8373538.
{dbnmb	- gm. dgYam ^mgb, {Ì_Vu ßbmQ Z. 39, VOnmb ñH$r_, amS Z. 3, {dbnmb(n.), _~B 400057 ☎8204076
~mÐm	- Ir. H$_bmH$a XenmS, 47/2269, JmYrZJa, ~mÐm (nd), _~B 400051. ☎6420915/6411085.
_bS	- Ir. qÌ~H$ Omer, E\$/17, {edXeZ gmgm., gQ nm`g hm`ñH$bg_ma, n._bdr` añVm,_bS(n.)_~B ☎5692260
RmU	- Sm. A{OV XmVma, ~r 20, A{hë`m gmgm`Qr, KQm i r añVm, KQ i r _{XamOd i , RmU (n.)☎5421087
Sm{~dbr	- gm. g{dVm g{Zb TmUg i , ~r,13, Hm_QHO hm. gm., {Q i H$ZJa em i Od i , Sm{~dbr(n). ☎454688
H$ë`mU	- Ir. Sr.Eg. XmVma, {gVn {~ëStJ, AVb ~mJ Jëbr, n{hbm _Obm, _a~mS amS, H$ë`mU (n.) {O.RmU.
A~aZmW	- gm. O`Ir \$JS, 1 JUe {dhma, g_W Jh g_h, gmB gŠeZ amS, A~aZmW (n.), {O. RmU. ☎ 682979.
~Xbmna	- Ir. àgmX ~idV Omer, Am`-H$îU gmgm`Qr, VbmRr Am{\$gOd i , H$i Jmd, ~Xbmna(n.){O. RmU☎694617.

2. HmHU-Jmdm-~i Jmd {d^mJ

agm`Zr	- gm. e^Xm HmHr i , 5A, daX {dZm`H$ gm., am_ _{Xamg_ma, nm._mhnmSm,Vm. Imbmna, {O.am`JS 410202 ☎51296
nU	- Ir. `edÝV _maœa AmH$, AmH$ dmSm, hZ_mZ Am i r, am_œa _{XamOd i , nU, {O. am`JS. ☎ 52406.

gË`m_mJZ X I Um Agm {\$a gË`m^mg _Jm_mJZ qhSVm Ogm H$ñVarMm dmg.

H$OV - gm. H$ënZm lrnmX HbHUu, A/2 Jm`Ìr AnmQ>_|Q>, ZmZm_mñVa ZJa, H$OV. ☎ 23013.
amhm - gm. h_bVm H${UH$, "ndZ' 12, _JbdmSr, gr.Sr. Xe_l H$Ý`meme i eOmar, amhm, {O. am`JS.
ZmJmRmU - gm. AObr {dZmX gmdV, ~r 247, nQ>mH${_H$ëg Q>mD$Z{en, Vm. nU. {O. am`JS 402125 ☎ 7052.
A{b~mJ - 1) lr. am_ Omer, 1 H$îU{dhma, g_WZJa, qnn i ^mQ>, A{b~mJ 402201 ☎ 25309.
2) lr. AZV {^S, ~r/8/9, Ama.gr.E\$. H$mbZr, A{b~mJ 402201. ☎ 25277.
3) Sm. AaqdX H$ i Ha, H i H$a dmSm, OmJ i H$a ZmH$m, A{b~mJ 402201. 22716, ☎ 22779.
{H$hr_ - gm. _mZgr {dídmg bmT,"amOg'MmTr-{H$hr_ _mJ,nmñQ> {H$hr_, Vm.A{b~mJ, {O. am`JS 402206 ☎38244.
_hmS - lr.J.Jm.JmSJr i , 1757 HmHaV i , _hmS, {O. am`JS 402301.
{Mn i U - lr.A{Zb Xm_b, 10, ZrbH$_b, _mH$Sr, {Mn i U, {O. aËZm{Jar 415605☎52762.
Xmnmbr - lr. {dîU gm_U, Ûmam _hmOZ ~ìhaO, ñQ>Q> ~H$ Jëbr,nQ>mb nnmOd i ,Xmnmbr, {O.aËZm{Jar 415712☎82191.
Xdê$I - gm. ñZhm ~mÐ, ~mÐO Šbmgg, Xdê$I, {O. aËZm{Jar 415804.
aËZm{Jar - gm. AObr HmbHa, bú_r~mB {b_` Mm i , Omer nm i X, aËZm{Jar. ☎20724.
HUHdbr - AemH$ EOÝgrO, Ý`Onna EOÝgr, ~mOmanR, HUHdbr, {O. qgYXJ 416602☎32383/32083
gmdVdmSr - lr.dXç `mJe Ha_aHa, _mB ~Jbm, ^Q>dmSr, JmqdX {MÌ_{XamOd i , gmdVdmSr, {O. [gYXJ 416510☎72685.
Jmdm - 1) lr. {Xbrn ~VHsHa, Sm. hJSdma {dÚmb`, Sm. XmXm dÚ _mJ, nUOr, Jmdm 403001. ☎ 228944.
2) lr. ghmg _ù`, A1/T2 B{Xam AnmQ>_|Q>, H$må~, _SJmd, Jmdm. ☎ 736328.
~ i Jmd - lr_Vr Zrbm {X. AmnQ, _Zma_m gXZ, dmSm Amdma, AZJm i , ~ i Jmd, H$ZmQH$ 590007,☎480530

3. npíM_ d X{jU _hmamîQ>

H$mëhmna - Sm. gm. e^mJr H$bH$Uu, AmerdmX hmpñnQ>b, {~ZI m~r JUe _{XamOd i , H$mëhmna 416002,☎521534.
BMbH$aOr - lr. {dZm`H$ JÐ, dmS Z. 5, Ka Z. 68 A, PSm MmH$, BMbH$aOr, {O. H$mëhmna 416115,☎424008.
gmJbr - 1) lr. ebÐ H$ i H$a, 692, Jmd^mJ, I m{SbH$a Jëbr, gmJbr 416416,☎331382.
2) {M. eVZ Jma j ZmW BZm_Xma,ìhr 11,dXZ AnmQ>_|Q>,{MZma hmQ>bOd i ,Z{_ZmWZJa,{dIm_~mJ,gmJbr☎324204.
{_aO - lr.à^mH$a nm j , Aj` àmìhrOZ ñQ>mAg, bmH$_mÝ` gmgm`Qr, {_aO H$mbOOd i , {_aO, gmJbr 416410☎223672.
Bñbm_na - lr_Vr g{dVm gXmZX XgmB, ê$~r EQ>aàmBOg, H$Mar amS, Bñbm_na, {O. gmJbr 413803. ☎ 22422.
{dQ>m - gm. g{ZVm XeMmJb, AmerdmX hmpñnQ>b, {dQ>m,{O. gmJbr 415311☎72008.
H$amS - lr. XËVmÌ` Zm. H$bH$Uu, (ZmdSrH$a) 456 Sr, gm_dma nR, nVmMm H$mQ, ZmdSrH$a dmSm, H$amS 415110☎22505.
gmVmam - 1) lr. gVre HbHUu, ßbmQ Z. 51, gìh Z. 320/A, AObr H$mbZr,H$aO V\$, gmVmam☎50504.
2) "[abeÝg'Ûmam lr. àH$me XdH$ i , XJm nR, AmZXdmSr, XËVmOd i , gmVmam.
\$bQ>U - Sm. E.EM. HbHUu, "g_Z', gOrdamOZJa, {Jadr amS, \$bQ>U, {O.gmVmam 415523☎21960.
~mam_Vr - {Zbe _hmOZ, 2, {gëìha AnmQ>_|Q>, {dO`ZJa, {^JdU añVm, ~mam_Vr, {O. nU. ☎ 23460.
Ah_XZJa - gm. pñ_Vm Xe_I, 447, {MV i amS, MmnmQr H$maOm, Ah_XZJa☎345365.
lram_na - H$. Zhm I m~Q>, Ûmam-Sm. CX` I m~Q> hmpñnQ>b, dmS Z. 1, lram_na, {O. Ah_XZJa ☎ 23022.
H$mnaJmd - Sm. AObr \$SH$, \$SH$ hmpñnQ>b, YaUJmd amS, H$mnaJmd, {O. Ah_XZJa 423601 ☎ 22428/22049.
gmbmna - kmZà~m{YZr ~mb {dH$mg _{Xa, S\$arZ MmH$,hm_ JmD$SOd i , gmbmna 413001☎ 625782.
nTana - lr. g{Zb `maJÅrH$a, X. h. H$dRH$a àembm, dra gmdaH$a nW, nTana, {O. gmbmna 413304. ☎ 23201.
~meu - lr. am. ^. JmaH$a, AÜ`mnH$ H$mbZr, ~meu,{O. gmbmna 413401 ☎ 22501.

4. CËVa _hmamîQ>

Zm{eH$ - 1) gm. gmYZm JmSJr i , am_H$îUYm_, lram_dmSr, _.JmYr añVm, Zm{eH$ 422001☎ 574830.
- 2) H$. H${dVm a_U gmJma, 7 H$îUqnJm j gmgm. aMZm {dXçmb` amS, eaUna amS, Zm{eH$ 422002☎ 581951.
- 3) H$. Jmar nmS i rH$a, 4 `emXm AnmQ>_|Q>, nmQ>rb bZ 1, H$mbO amS, Zm{eH$ 422005 ☎ 311751.
Zm{eH$ amS - gm. nînm JdmX, 3 SçßbŠg, EŠgŠb{Pìh gmgm. {e I admSr, Zm{eH$ amS, Zm{eH$ 422101 ☎ 565900.
{Z\$mS - _m. Cn_»`mÜ`mnH$, lr. H$bH$Uu, dZV` {dÚmb`, {Z\$mS, {O. Zm{eH$ 422303. ☎ 41066.

_mÂ`m _amRr _mVrMm, bmdm bbmQ>g {Q i m. {hÀ`m gJmZ OmJë`m, Xè`m I mè`mVrb {e i m.

Yi - 1) gm. Cfm nmRH$, Yi A~Z ~H$, JéS ~mJ, Yi 424001.

- 2) Ir. ZX{H$ema ~mJb, ãbmH$ Z. EZ/5, Ka Z. 3, H$_maZJa, gmH$s amS, Yi 424001.

ZXa~ma - Ir. {dbmg nmSaJ Omer, OZH$ Am^fUg_ma ,IrH$îU {~ëStJ, 3 am _Obm, ZXa~ma 425412.

ehmXm - àm. gr. E_. MmYar, H$_bVmB hm. gm., _m{hXmV\$ hdbr, ehmXm, {O. ZXa~ma. 425409.

Zdmna - Sm. H$bmg gmdH$a, 56 ~, _Jidma nmH$, Zdmna, {O. ZXa~ma 425418☎50914.

OiJmd - gm. àrVr nX_mH$a H$bH$Uu, Ûmam A{^Zd {dÚmb`, _mhœar ~mSvJ, àVmnZJa, OiJmd 425001. ☎ 28582/26980.

MmnSm - Ir. gYmH$a H$J, {ddH$mZXZJa, `mdb amS, MmnSm, {O. OiJmd☎20793.

MmirgJmd - Sm. aIm em_ _hmOZ, {Xbrn Jg EOÝgrOdi, ñQeZamS, MmirgJmd, {O. OiJmd☎22611/22462.

5 _amRdmSm

OmbZm - Ir. gO` bH$S, Or2/1 gaO AmQ_Q, XËVZJa, _ñVJS, OmbZm☎36082.

AmaJm~mX - gm. ñdmVr nigH$a, gZr H$mZa, Xgam _Obm, nRU amS, AmaJm~mX 431001. ☎323326.

bmVa - Sm. Aê$Um XdYa, {dXçmZJa, {ddH$mZX ê$¾Umb`, bmVa 413512☎43614.

na^Ur - 1) Ir. {Xbrn amH$, "nmag'ZmWZJa, na^Ur 431401.

2) Ir. Eg. Sr. Y_m{YH$mar,"G${fH$e' gr 39, OmJVr H$mbZr, ~g_V amS, na^Ur.

gb - gm. gZXm ^mgH$a, 335 {dXçmZJa, gb, {O. na^Ur 442104☎22519.

ZmXS - gm. drUm amH$, nadmZmZJa, ~H$ H$mbZr, nUm amS,ZmXS 431605☎34843.

nair dOZmW - Ir. Eg.nr. {ViH$ar, {ViH$ar {Zdmg, {dÚmZJa, H$mbZr, nair dOZmW, {O. ~rS 431515.

Ymam{ed - Ir. efm{Ð SmJ, ñZhgnXm, 27/558 g_VmZJa, Ymam{ed 413501☎24059.

6. {dX^

AH$mbm - Ir. ^fU IrYa ~mnQ, Ûmam {_hra CXçmJ H$Ð, "H$ed AMZm' JmYr MmH$, AH$mbm 444001☎442138.

Jê$inra - Ir. {H$ema Am~H$a, hmQb nmnm, Eg.Q`r. ñQSg_ma, _Jê$inra, {O. dmer.

H$maOm bmS - gm.Jm`Ìr eIa H$mÊUd, H$mÊUd ^dZ, H$maOm bmS. {O. dm{e_ 444105☎22203/22230.

A_amdVr - Ir. A{dZme XenmS, "Iram_H$nm', OmetM Ka, _mbQH$SrÀ`m _mJ, í`m_ZJa, A_amdVr 444601☎627969.

{hdam _amX - Ir. AemH$ _amX, _. {hdam(_amX) nm. qnàr ({ZnmUr). Vm. ZmXJmd,{O. A_amdVr. ☎ 672969.

ZmJna - gm. Zr{b_m HbHUu, dXmdZ 291, dñQ hm`H$mQ amS, bú_rZJa, ZmJna 440022☎237645.

7) nU {d^mJ

_Ü` nU - MmH$er H$j, kmZ n~m{YZr, 510 gXm{ed nR, nU 411030☎4477691/4478095.

H$d amS - gm. A^`m {Xbrn dmqi~, 15A/10 e\$mbr, Aíd_Y hmbeOmar, EaSdUm, nU 411004. ☎ 340891.

H$mWê$S - gm. gf_m nmdUñH$a, Pmbm AmQ_Q, {~pëSJ Z. 7, âbQ Z. 4, H$mWê$S, nU 411029.

H$dZJa - gm. _mYar O`am_ JÐ, Sr-8 gmJa AmQ_Qg, gìh Z. 1/1, 1/17 H$dZJa, nU 411052. ☎ 334650.

nmS amS - gm. {Z{b_m à_mX ZmJb, 8 namJ gmgm., ßbmQ Z. 14, gìh Z. 36/7, EaSdU, nU 411038. ☎ 332100.

_mSb H$mbZr - Ir. dm. {X. ~maQŠH$, 1087 A~/2~ e^`mJ, haH$îU _{Xa nW, _mSb H$mbZr, nU 411016. ☎ 356109.

AmZXZJa - H$. H$ë`mUr Xd, 24 dfmZX gmgm`Qr, gVmf ~H$arOdi, AmZXZJa, qhJU IX, nU 411051. ☎ 538189.

nÙmdVr - gm. nëbdr Ym[a`m, 23/9 à_ZJa gmgm., MÐnîn ~Jbm, nU-gmVmam amS, nU 411037. ☎ 514809.

nU - gm. gm. gf_m àH$me g_Ð, 24 ndVr, `mJ gmgm., ndVr nm`Wm, {dRm~m _{XameOmar, nU 411009. ☎ 543848.

hSnga - H$. Zrbr_m MmYar, ~Qa ñH$b QrMg Šdm\Qg, JmSrVi, nU 411028.

{ZJSr - kmZ à~m{YZr ZdZJa {dXçmb`, nR H. 25, {ZJSr, nU 411044☎784380.

●●

A~mYmÀ`m H$_i mM H$i h i C_bmd Am{U Ë`mV A{V_mM amOê$nS Smbmd.

gd g^mgXmZm AmJhmM AmdmhZ : Imbr {Xbbr àíZmdbr \$mSZ Vr ì`dpñWV ^ê$Z, {Xdmir AH$ ¿`m`bm OmVmZm Vr Úmdr. àíZmdbrVrb àíZmMr CÎma _mH$ inUmZ d àm_m{UH$nU {bhm. _»` åhUO gd àíZmMr CÎma {bhm. OmJm Anar dmQë`mg ñdVÌ H$mJX OmSm. V_À`m CÎmamMr {ZpíMVnU, `m½` XIb KVbr OmBb `m~m~V ImÌr ~mi Jmdr. O Jë`m 2-3 _{hÝ`mVM Zì`mZ g^mgX Pmb AmhV. AemZr hr àíZmdbr 6-8 _{hÝ`mZr ^ê$Z {Xbr Var Mmbb nU Ë`md i r Ë`mZr Vr AmRdUrZ ^ê$Z nmRdmdr. nmbH$mZrhr Amnë`m à{V{H$`m, gMZm H$ i dmì`mV.

NmÌ à~mYZ àíZmdbr 1998

(`m½` Ë`m n`m`mda √ IUm H$am. OW ñdV:M CÎma {bhmd`mM Amh VW WmSŠ`mV {bhm. gdmÀ` d ZrQZQH$nUmZ {bhm.)

Zmd : g^mgX H$. : Jmd : B`Îmm :

1. V_À`m Kar NmÌ à~mYZMm AH$ H$ìhmnmgZ `V Amh? 1 df / 2 df / 3 df / 4 df / 5 df / 6 df
2. Våhmbm AH$ {Z`{_VnU {_iVm H$m? hm / Zmhr. {_iV Zgë`mg Jë`m dfmV HmUHmUV AH$ {_imb ZmhrV? (df d AH$ H$_mH$ {bhmdm)
3. NmÌ à~mYZ ì`{V[aŠV _bmgmRrMr HmUHmUVr _m{gH$ dmMVm? A) ~)
   Ë`mVrb Våhmbm H$m` H$m` AmdSV?
4. X{ZH$mÀ`m a{ddma nadUrVrb ~mb{d^mJ dmMVm H$m? hm / Zmhr, H$mUË`m X{ZH$mVrb? H$mUV {bImU {def AmdSV?
5. V_À`m Kar `Uma NmÌ à~mYZM AH$ AÝ` {H$Vr OU dmMVmV? 2 njm H$_r / 2 V 5/6 V 10/10 njm A{YH$
6. Våhmbm NmÌ à~mYZ _m{gH$mM H$m` dJi nU dmQV?
7. "NmÌ à~mYZ' _m{gH$mVrb H$mUË`m ñdê$nmM bI, bI_mbm Våhmbm {def AmdSVmV? H$mUV AmdSV ZmhrV?
   AmdSV bI/bI_mbm
   Z AmdSUma bI/bI_mbm
8. _m{gH$m_Ü` {Xbë`m H$mUH$mUË`m H$Vr Våhr H$ê$Z nm{hë`m AmhV?
9. "gdmX' dmMVm H$m? hm / Zmhr - {Z`{_VnU / AYZ_YZ / Šd{MV / A{O~mV Zmhr.

10. "gdmX' _YZ d dmT{XdgmÀ`m nÌmVZ g{MV H$bb gH$ën / H$VrnH$s H$mUV gH$ën / H$mUË`m H$Vr, Jë`m df^amV H$ë`m?
11. "NmÌ à~mYZ'À`m dmMZmZ ñdV:_Ü` H$mhr ~Xb Pmb H$m? hm / Zmhr H$mUË`m ñdê$nmM? ZdrZ {dMma _ZmV éObm/amOÀ`m {XZH$_mV H$mhr ~Xb Pmbm / dmJUH$sV, ñd^mdmV ~Xb Pmbm / EImXr JmîQ {OÔrZ H$br / BVamgmRr H$mhrVar H$b nm{hO Aer Vrd BÀNm _ZmV {Z_mU Pmbr. / BVamZm _XV hmBb Ag H$m_ _m~Xbm Z KVm H$b / AÝ`...
    Á`m àH$maM ~Xb Pmb Ë`m~m~V WmSŠ`mV {bhm.

í`m_b ñZhb dfm, nmVbr XaÀ`m Z^r, _KmMr XX^r ZmX, aËZmMr H$_mZ C^r.

13. NmÌ à~mYZÛma Am`m{OV CnH$_m_Ü` AmVmn`V H$Yr gh^mJr Pmbm hmVm H$m? hm / Zmhr, H$mUË`m CnH$_mV?

14. Jë`m df^amV NmÌ à~mYZer H$Yr nÌì`dhma H$bm hmVm H$m? hm / Zmhr : H$m` {Z{_ÎmmZ

15. "NmÌ à~mYZ'À`m gnmXH$mZm Våhr VrZ àíZ {dMma. 1.

2. 3.

16. V_Mr em i m/nmbH$-^mdS-AmOr-AmOm~m B./ {_Ì-_{ÌUr øm gX^mV Våhmbm ^Sgm dUma _hÎdmM 3 àíZ {bhm.

1.

2.

3.

17. "NmÌ à~mYZ' _m{gH$mÀ`m ñdê$nmV, b I m_Ü` VgM CnH$_mV H$mUË`m JmîQtMr ^a Kmbmdr, H$mUV ~Xb H$amdV, Ag Våhmbm dmQV?

18. AÝ` (A{^àm` / gMZm / à{V{H$`m)

(ñdm j ar)

---

nmbH$mgmRr

1. Amnbm _bJm/_bJr _m{gH$mMr AmVaVZ dmQ nmhVmV H$m? hm/Zmhr
2. Amnbm _bJm/_bJr _m{gH$ dmMV H$m? hm/Zmhr, {Z`{_VnU/AYZ_YZ/nU _m{gH$/\$ŠV HWm/HmhrM b I
3. AmnU ñdV: C^`Vm _m{gH$ dmMVm H$m? hm/Zmhr, {Z`{_VnU/AYZ_YZ/nU _m{gH$/H$mhrM b I
4. _m{gH$m_i , dmT{XdgmÀ`m nÌm_i _bm-_brÀ`m dmJÊ`mV H$mhr \$aH$ Pmbm H$m? H$mUË`m ñdê$nmMm?

5. _m{gH$m~m~V, CnH$_m~m~V, Amnë`m H$mhr gMZm/A{^àm`

6. _m{gH$mgmRr H$mUË`m àH$maM ghH$m` H$ê$ eH$mb?
1. g^mgX {_ i dZ XU. 2. àH$meZmMr {dH$s H$aU. 3. Am{WH$ _XV-Om{hamVr, àm`mOH$ {_ i dZ XU.
4. CnH$_mÀ`m Am`mOZm_Ü` gmhæ` H$aU. 5. à~m{YZrÀ`m H$m`H$Ë`mMr 1-2 {XdgmgmRr {Zdmg-^mOZ ì`dñWm H$aU.

_mVr hmbV eVmV, nmUr {nD$Z _KmM, {M I bmÀ`m Z Ìmda, ñdßZ gmZar aKmM.

ज्ञान प्रबोधिनीची संग्राह्य प्रकाशने

दिवाळी अंक घेऊन जाताना खालील पुस्तकांची, मासिकांची, ध्वनिफितींची अवश्य खरेदी करा!
मुख्य कार्यालयात ३० सप्टेंबरपूर्वी पोस्टकार्डाद्वारे मागणी नोंदविल्यास ती पुस्तके, मासिके, ध्वनिफिती खात्रीशीरपणे आपल्या वितरणकेंद्रांवर पाठविण्याची व्यवस्था केली जाईल.

१. **व्यक्तिविकासासाठी विद्याव्रत** — रु. ६०/-
(सर्वांगीण व्यक्तिमत्व विकासासाठी समग्र मांडणी)

२. **नावीन्यपूर्ण प्रकल्प कसे करावेत?** — रु. ५०/-
(प्रकल्पासंबंधी अनुभवातून लिहिलेले पुस्तक)

३. **प्रतिभेच्या प्रांतातील प्रवास** — रु. ५०/-
(ललित लेखन कसे करावे? याचा मूलमंत्र देणारे पुस्तक)

४. **कल्पक बनू या** — रु. ५०/-
(कल्पनाशक्ती वाढविण्याची गुरुकिल्ली सांगणारे पुस्तक)

५. **असे घडते सुंदर अक्षर** — रु. १०/-
(हस्ताक्षर सुधारण्यासाठी कृतिपुस्तिका)

६. **वेध यशाचा** — रु. ७५/-
(स्वतःचा अभ्यास स्वतः करण्यासाठी उपयुक्त तंत्रे)

७. **प्रज्ञाबोध मालिका—७ पुस्तकांचा संच** रु. ३००/-
(राष्ट्रीय प्रज्ञाबोध परीक्षेसाठी उपयुक्त.)

शालेय प्रवणता कसोटी दोन्ही माध्यमांसाठी

१. **प्रज्ञाबोध—१** — रु. ३०/-
(भौतिक, रसायन, जीवशास्त्र, गणित. प्रत्येकी २०० प्रश्न)

२. **प्रज्ञाबोध—२** — रु. ३०/-
(इतिहास, भूगोल, नागरिकशास्त्र. प्रत्येकी २०० प्रश्न)

३. **प्रज्ञाबोध—३** — रु. ५०/-

४. **प्रज्ञाबोध—७** — रु. ६०/-
(भाग ३ व ७ मध्ये सर्व विषयांच्या एकत्रित ६-६ प्रश्नपत्रिका)

मानसिक क्षमता कसोट्यांसाठी

१. **प्रज्ञाबोध—४** — रु. ४५/-
(१००० प्रश्न व ३ प्रश्नपत्रिका)

२. **प्रज्ञाबोध—५** — रु. ६०/-
(१००० प्रश्न व ३ प्रश्नपत्रिका)

३. **प्रज्ञाबोध—६** (६ प्रश्नपत्रिका) — रु. ५०/-

८. **बुद्धिवैभव** — रु. २०/-
(बुद्धीचे १२० पैलू उलगडून सांगणारे पुस्तक)

९. **हसत खेळत बुद्धिविकास** — रु. १००/-
(बुद्धिच्या विविध पैलूंसाठी विविध खेळ)

१०. **छंद आकाशदर्शनाचा** — रु. ५०/-
(आकाशातील नक्षत्रे-ताऱ्यांचा परिचय)

११. **गिर्यारोहणगाथा** — रु. ४०/-
(गिर्यारोहणाची प्राथमिक माहिती व प्रेरणा देणारे पुस्तक.)

१२. **राष्ट्रद्रष्टे विवेकानंद** — रु. ७५/-
(स्वामी विवेकानंदांचे प्रेरणादायी चरित्र)

१३. **विवेकानंदांचा राष्ट्रधर्म** — रु. ३०/-
(स्वामी विवेकानंदांच्या वाङ्मयातील निवडक उताऱ्यांचा संग्रह व त्यावरील भाष्य)

१४. **एक अदम्य उत्कट चैतन्य** — रु. ५०/-
(ज्ञान प्रबोधिनीचे संस्थापक कै. अप्पा पेंडसे यांचे प्रेरक चरित्र)

१५. **राष्ट्रदेवो भव** — रु. ५०/-
(कै. अप्पा पेंडसे यांची प्रेरक वैचारिके)

१६. **विविध संस्कार/उपासना पोथ्या**
(भारतीय परंपरेला आधुनिकतेची सार्थ जोड दिलेल्या संस्कारक्षम १३ पोथ्यांचा संच)

वर्षारंभ : रु. ४/- वर्षान्त : रु. ४/-
दैनंदिन उपासना : रु. ८/- विद्याव्रत : रु. १०/-
विवाह : रु. १५/- नामकरण : रु. ३/-
षष्ट्यब्दपूर्ति : रु. ८/- वास्तुशांति : रु. ७/-
गणेश स्थापना : रु. ४/- अंत्येष्टि : रु. १६/-
देहदान : रु. ६/- सांवत्सरिक श्राद्ध : रु. ४/-
हरतालिका : रु. ८/- (काही पोथ्या इंग्रजी-हिंदीतही उपलब्ध)

१७. **छात्र प्रबोधन जुने अंक**

१. **छात्र प्रबोधन वार्षिक संच—४** — रु. १००/-
(चौथ्या वर्षातील (९५-९६) सर्व अंकांचा संच)

२. **छात्र प्रबोधन वार्षिक संच — ५** — रु. १२५/-
(पाचव्या वर्षातील (९६-९७) सर्व अंकांचा संच)

३. **छात्र प्रबोधन वार्षिक संच — ६** — रु. १५०/-
(सहाव्या वर्षातील (९७-९८) सर्व अंकांचा संच)

४. **दीपावली विशेषांक**
वर्ष २ : रु. ५/- वर्ष ३ : रु. १०/- वर्ष ४ : रु. २०/-
वर्ष ५ : रु. २५/- वर्ष ६ : रु. ३०/-

५. **वासंतिक विशेषांक**
वर्ष २ : रु. ५/- वर्ष ५ : रु. १०/- वर्ष ६ : रु. १५/-

६. **नेहमीचे अंक (उपलब्ध असलेले)**
वर्ष २ (अंक क्र.८, १०, १२,) प्रत्येकी रु. ३/-
वर्ष ३ (अंक क्र.१, २, ३, ५, ६, ८,११)प्रत्येकी रु. ४/-
वर्ष ४ (अंक क्र. १, २, ३, १०, १२) प्रत्येकी रु. ५/-
वर्ष ५ (अंक क्र. १, २, ३, ५, ६, ७, ८, ९, ११) प्रत्येकी रु. ८/-
वर्ष ६ (अंक क्र. १ ते ३, ५ ते ८, १० ते १२) प्रत्येकी रु. १०/-

७. **इंग्रजी अंक १९९७** — रु. १५/-

१८. **ध्वनिफिती**

१. **प्रबोधन गीते— भाग-२** — रु. ४०/-
(प्रबोधिनीतील ११ स्फूर्तिगीतांची ध्वनिफीत)

२. **पंख सुरांचे** — रु. ४५/-
(९० मिनिटांची धमाल ध्वनिफीत)

नोंदणी क्रमांक : PHM/22VIII/1997, टपाल नोंदणी क्र. छात्र प्रबोधन; PNCW/349, तिकिटाशिवाय पाठविण्याचा परवाना क्र.- L 128

सरस्वती स्तवन

वंदन करितो प्रथम शारदे
देवी सरस्वती नमन तुला
आशीष द्यावा आज आम्हाला
नमितो जोडुनी करकमला ॥धृ.॥

धवल वस्त्र तू धारण केले
आणिक बसली पद्मावरी
करात एका वेद शोभती
माळ शोभते दुज्या करी
नयनामधुनी ज्ञान पाझरे
मूढ मतीच्या नाशाला!
आशीष द्यावा...

अंकावरती वीणा विराजे
करस्पर्शाने सूर फुले
मुख कमळावर प्रभाउषेची
अधरामधुनी गान फुले
मयुरासंगे सहस्त्र नयनी
तेज लाभू दे तेजाला!
आशीष द्यावा...

सद्भावांच्या मुग्ध फुलांची
आज अर्पितो माळ तुला
हृदय धुपाच्या कर्पूराची
कुर्वंडी ही प्रथम तुला
अंजली घाली नवरस जननी
जीवन जीवन होण्याला!
आशीष द्यावा...

कवि : श्री. माधव जाधव
वैनतेय विद्यालय,
निफाड, जि. नाशिक

संपर्क पत्ता :
संपादक, छात्र प्रबोधन
ज्ञान प्रबोधिनी, ५१०, सदाशिव पेठ,
पुणे 411030. ☎ (०२१२) ४७७६११/४७८०९५
कार्यालयाची वेळ : स. १० ते संध्या. ७
किंमत : रु. १०/-
वार्षिक वर्गणी : रुपये १२५/-
प्रकाशन दिनांक : सौर १० भाद्रपद, शके १९२०
१ सप्टेंबर १९९८

प्रिय पोस्टमन,

हा अंक तुम्ही आमच्या लाडक्या मुलामुलींपर्यंत पोहोचवून फार मोठं काम करता. मुलंमुली या मासिकाची आतुरतेने वाट पहात असतात. मासिक मिळाले नाही तर ती नाराज होतात, त्यांचा तुमच्यावरचा अन् आमच्यावरनाही विश्वास कमी होतो. असं झालेलं तुम्हालाही निश्चित आवडणार नाही हो ना!

तेव्हा हे मासिक खात्रीशीरपणे, विनाविलंब त्यांच्या पत्त्यावर द्यावे ही आपुलकीच्या नात्याने विनंती. **तुमचा – संपादक, छात्र प्रबोधन**